

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA KAMIENNA GÓRA

ZESPÓŁ AUTORSKI:

- A. arch. Janusz Korzeń- Główny Projektant (upr. urb. Nr 350/88),
B. mgr inż. Jacek Godlewski (zagadnienia kształtowania zabudowy), mgr Adam Łaciuik (zagadnienia historyczne i ochrony zabytków), mgr inż. Juliusz Korzeń (koordynacja zagadnień przestrzennych), mgr Urszula Kozłowska (zagadnienia ochrony środowiska przyrodniczego), arch Andrzej Omachel (koordynacja zagadnień technicznych), mgr inż. Zenon Rzeczycki (zagadnienia rozwoju inżynierii miejskiej), mgr inż. Grzegorz Szafrąński (zagadnienia rozwoju systemu zieleni miejskiej), Alicja Gabryluk (opracowanie układu graficznego w systemie Micro-Station), mgr inż. Czesław Wandzel (zagadnienia rozwoju układu komunikacji).

jeleniogórskie biuro planowania i projektowania, 2000

TREŚĆ

Uchwała Nr L/259/2000 Rady Miasta w Kamiennej Górze z 29 listopada 2000 r.	str. 3
Wprowadzenie	str. 5
Część I- Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego	
1. Położenie i charakterystyka otoczenia	str. 6
2. Podstawowe dane o mieście	str. 6
3. Charakterystyka obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego	str. 7
4. Charakterystyka studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gm. Kamienna Góra	str. 10
5. Rekomendacje z Nowej Karty Ateńskiej dla planowania rozwoju miast	str. 11
6. Rekomendacje ze strategii zrównoważonego rozwoju miasta i strategii powiatu kamiennogórskiego	str. 14
7. Uwarunkowania związane z realizacją polityki przestrzennej państwa na terenie miasta i charakterystyka zadań służących ponadlokalnym celom publicznym	str. 16
8. Uwarunkowania ochrony środowiska przyrodniczego	
8.1. Położenie geograficzne	str. 17
8.2. Geologia i geomorfologia	str. 18
8.3. Gleby	str. 18
8.4. Hydrografia	str. 18
8.5. Klimat	str. 20
8.6. Lasy i tereny zieleni miejskiej	str. 21
8.7. System ochrony przyrody	str. 22
8.8. Hałas	str. 22
9. Uwarunkowania ochrony środowiska kulturowego	
9.1. Rys historii rozwoju przestrzennego miasta	str. 23
9.2. Charakterystyka wybranych elementów dziedzictwa kulturowego	str. 26
10. Uwarunkowania demograficzno – społeczne i warunki zamieszkiwania	str. 28
11. Uwarunkowania związane z rozwojem struktury produkcyjno – usługowej	
11.1. Uwarunkowania związane z uruchomieniem Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości	str. 30
11.2. Uwarunkowania rozwoju produkcji i usług	str. 31
11.3. Analizy dot. Lokalizacji większych obiektów handlu oraz stacji obsługi samochodów	str. 32
11.4. Uwarunkowania rozwoju produkcji rolnej i leśnej	str. 32
11.5. Uwarunkowania rozwoju rekreacji i turystyki	str. 32
12. Uwarunkowania rozbudowy układu komunikacji	str. 33
13. Uwarunkowania rozbudowy sieci i urządzeń infrastruktury technicznej	
13.1. Zaopatrzenie w wodę	str. 34
13.2. Odprowadzenie i unieszkodliwienie ścieków	str. 34
13.3. Ciepłownictwo	str. 34
13.4. Gazownictwo	str. 34
13.5. Elektroenergetyka	str. 34
13.6. Telekomunikacja	str. 35
13.7. Gospodarka odpadami	str. 35
13.8. Obrona cywilna i zagadnienia ochrony przeciwpowodziowej	str. 35
14. Uwarunkowania związane z istniejącym stanem zainwestowania oraz władania	str. 35
15. Synteza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego - identyfikacja głównych problemów rozwoju przestrzennego miasta	str. 36
Część II- Kierunki zagospodarowania przestrzennego	
1. Cele rozwoju przestrzennego	str. 37
2. Modelowe zasady rozwoju przestrzennego miasta	str. 37
3. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego	str. 38

4. Kierunki ochrony środowiska kulturowego	str. 39
5. Kierunki rozwoju struktury funkcjonalno- przestrzennej oraz strefowania terenów miasta	
5.1. Kierunki rozwoju układu przestrzennego miasta	str. 40
5.2. Zasady strefowania	str. 40
5.3. Kierunki rozwoju zabudowy mieszkalnej i usługowej	str. 44
5.3. Kierunki rozwoju terenów produkcji i usług	str. 44
5.4. Kierunki rozwoju produkcji rolnej i leśnej	str. 45
5.5. Kierunki rozwoju rekreacji i turystyki	str. 45
6. Kierunki modernizacji i rozbudowy układu komunikacji	str. 45
7. Kierunki modernizacji i rozbudowy układu sieci i urządzeń infrastruktury technicznej	str. 45
8. Zasady prowadzenia polityki przestrzennej i zestawienie obszarów objętych obowiązkiem sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	str. 46
10 Wnioski do strategii i planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego	str. 48

UKŁAD CZĘŚCI GRAFICZNEJ

- Rys.1. Uwarunkowania i kierunki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego terenów miasta, skala 1:5000
- Rys. 2. Uwarunkowania i kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, skala 1:5000
- Rys. 3. Uwarunkowania i kierunki modernizacji i rozbudowy układu komunikacji i infrastruktury technicznej, skala 1:5000

UCHWAŁA Nr L /259/2000
Rady Miasta w Kamiennej Górze
z dnia 29 listopada 2000 roku

w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego miasta Kamienna Góra

Na podstawie art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. Nr 15 z 1999 r. poz. 139, z późniejszymi zmianami) oraz art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1996 r. Nr 13 poz. 74 z późn. zmianami) Rada Miejska w Kamiennej Górze

uchwała, co następuje:

§ 1.

Dla prowadzenia polityki przestrzennej na obszarze miasta uchwała się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kamiennej Góry, składające się z:

CZĘŚCI TEKSTOWEJ

część I. - uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
część II. - kierunki zagospodarowania przestrzennego,

CZĘŚCI GRAFICZNEJ (rysunki w skali 1:5000)

- rysunek 1. Uwarunkowania i kierunki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego terenów miasta
- rysunek 2. Uwarunkowania i kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta
- rysunek 3. Uwarunkowania i kierunki modernizacji i rozbudowy układu komunikacji i infrastruktury technicznej

§ 2.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Zarządowi Miasta Kamiennej Góry.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

WPROWADZENIE

1. Długofalowe planowanie rozwoju ma szczególne znaczenie dla ukierunkowania bieżącej działalności samorządów gminnych. Wspólnym mianownikiem dla rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych w tej sferze są problemy właściwego wykorzystania zasobów przestrzeni miast i gmin. Rozwój równoważący sfery środowiskową, społeczną i gospodarczą, odbywający się bez degradacji środowiska, to jedyny możliwy i najbardziej obiecujący kierunek wspólnych działań. Takie podejście ma szczególne znaczenie na terenie miasta Kamienna Góra, położonego w bezpośrednim sąsiedztwie Rudawskiego Parku Krajobrazowego i przyszłego Parku Krajobrazowego Gór Kruczych i Zaworów. Kierunek przemian nie prowadzący do krótkotrwałego dobrobytu kosztem degradacji środowiska, przyjazny środowisku i ludziom spełnia rozwój zrównoważony, zwykle określany słowem ekorozwój.

2. Ukierunkowaniu rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego miasta Kamienna Góra służyć będą dwa dokumenty:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, integrujące priorytety ekologiczne, społeczne i gospodarcze z ładem przestrzennym (opracowane przez JBPIP),
- Strategia zrównoważonego rozwoju gminy, określająca zasady ładu gospodarczego i społecznego z zachowaniem równowagi przyrodniczej i poszanowania istniejących zasobów (opracowana przez UNDP/ Umbrella Project).

Dokumenty te składają się na gminny program ekorozwoju i stanowią podstawowe elementy gminnego planowania strategicznego.

3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym dokumentem planistycznym, służącym określeniu polityki przestrzennej dla gminy i stanowiącym jedyny dokument planistyczny sporządzony dla jej obszaru na podstawie przepisów ustawy z 27 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Studium zawiera syntetyczny zestaw podstawowych informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy a także funkcjonowania jej systemów komunikacyjnych i uzbrojenia technicznego. Jest ono podstawowym źródłem informacji koordynacyjnych dla opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przygotowania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, wydawanych bez planu miejscowego. Zgromadzony w studium zasób informacji może być wykorzystywany nie tylko dla prowadzenia polityki przestrzennej, ale także dla sporządzania programów gospodarczych i inwestycyjnych, promocji gminy oraz opracowania ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów, którzy zechcą uczestniczyć w rozwoju gospodarczym gminy.

4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kamienna Góra opracowane zostało w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania na podstawie umowy nr 1/99 z dnia 15 września 1999 r. zawartej z Gminą Miejską. Studium składa się z następujących części:

- uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
- kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- części graficznej, złożonej z kompletu rysunków wykonanych w skali 1:5.000.

1. POŁOŻENIE I CHARAKTERYSTYKA OTOCZENIA

1. Kamienna Góra leży w południowej części województwa dolnośląskiego, w niedalekiej odległości od granicy polsko-czeskiej. Miasto położone jest na pograniczu Sudetów Zachodnich i Środkowych w Kotlinie Kamiennogórskiej, stanowiącej północną część mezoregionu Bramy Lubawskiej. Leży ono w dolinie Bobru u jego zbiegu z Zadną, w miejscu stanowiącym charakterystyczne obniżenie pomiędzy Rudawami Janowickimi a Górami Kamiennymi. Tereny te charakteryzują się znacznym zróżnicowaniem ukształtowania terenu - miasto leży w otoczeniu licznych, średnio wysokich wzgórz w części zajętych przez zabudowę. Jego tereny graniczą od południa, zachodu i północy z gminą wiejską Kamienna Góra, od zachodu z gminą Czarny Bór. W Kamiennej Górze - stolicy powiatu, zlokalizowane są instytucje i obiekty usługowe obsługujące mieszkańców miasta i sąsiednich gmin.

2. Miasto leży na historycznym szlaku komunikacyjnym, przechodzącym z północnych Czech przez Bramę Lubawską w kierunku na Wrocław. W jego korytarzu planowana jest budowa autostrady A 3 (lub drogi ekspresowej S3) Szczecin- Lubawka, która ma przejąć znaczną część ruchu tranzytowego, prowadzącego z północy na południe Europy. Kamienna Góra znajduje się w odległości 95 km od Wrocławia oraz w bliskiej odległości od Jeleniej Góry (35 km) i Wałbrzycha (25 km). Na południe od miasta w odległości 12 km znajduje się drogowe przejście graniczne w Lubawce, umożliwiające kontakty z miastami północnej części Czech - Trutnovem, Nachodem i Hradcem Kralove.

2. PODSTAWOWE DANE O MIEŚCIE

1. Podstawowe dane statystyczne, dotyczące miasta w/g informacji udostępnionych przez Bank Danych Lokalnych GUS (stan na koniec 1998 r.) przedstawiały się następująco:

Lp.	Cecha	Wielkość
1	Powierzchnia gminy miejskiej ogółem w ha	1.797
2	Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania ogółem	23.123
3	Liczba kobiet	12.020
4	Przyrost naturalny ogółem	5
5	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	5.396
6	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	14.184
7	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	5.343
8	Pracujący ogółem	6.718
9	Liczba kobiet pracujących	3.961
10	Liczba abonentów sieci telefonicznej	3.391
11	Liczba ludności w mieszkaniach	22.869
12	Ilość mieszkań	7.632
13	Ilość izb	22.313
14	Powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	378.347
15	Ilość mieszkań oddanych do użytku	59
16	Ilość izb oddanych do użytku	175
17	Powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m ²)	3.127
18	Liczba sklepów	297
19	Liczba obiektów noclegowych	3
20	Ilość miejsc noclegowych	118
21	Ilość przedszkoli	3
22	Ilość szkół podstawowych	4
23	Liczba uczniów w szkołach podstawowych	950
24	Ilość średnich szkół zawodowych	1
25	Liczba uczniów szkół średnich zawodowych	548
26	Liczba liceów ogólnokształcących	1
27	Ilość uczniów liceów ogólnokształcących	717
28	Ilość szpitali	2
29	Ilość łóżek	523
30	Ilość przychodni	2
31	Ilość aptek	4

32	Ilość żłobków	1
33	Ilość bibliotek i filii	3
34	Liczba księgozbiorów w woluminach	78.063
35	Ilość jednostek zarejestrowanych w systemie REGON	1.484
36	Długość dróg lokalnych miejskich (w km)	20
37	Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej (w km)	56,6
38	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	84,2
39	Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej (w km)	34,9
40	Dochody budżetu gminy (w zł)	23.157.342
41	Wydatki z budżetu gminy (w zł)	23.155.761

3. CHARAKTERYSTYKA OBOWIĄZUJĄCYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Zasady polityki przestrzennej prowadzonej w obszarze miasta określa miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta, opracowany pod kierunkiem arch. Lecha Tarnawskiego w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania w Jeleniej Górze, zatwierdzony uchwałą nr XLII/319/94 Rady Miejskiej w Kamiennej Górze z dnia 25 stycznia 1994 r. Celem planu jest określenie zasad rozwoju przestrzennego miasta, które dotyczą przede wszystkim:

- stworzenia odpowiednich warunków dla poprawy jakości życia mieszkańców miasta,
- określenia warunków ochrony środowiska naturalnego i kulturowego,
- stworzenia podstaw przestrzennych dla prowadzenia racjonalnej gospodarki przestrzennej oraz łagodzenia konfliktów funkcjonalno- przestrzennych, powstałych w trakcie dotychczasowego rozwoju przestrzennego miasta.

2. Plan określa wiodące funkcje miasta, wskazując na dominującą rolę funkcji przemysłowej. Rozwój przemysłu ma polegać wg ustaleń planu na rekonstrukcji i odtworzeniu istniejących zakładów produkcyjnych, poprawie ich struktury przestrzennej i ograniczaniu uciążliwości dla środowiska naturalnego. Kolejnymi z wiodących jest funkcja usługowa, wynikająca z centralnego położenia miasta w subregionie i warunków obsługi sąsiadujących gmin oraz funkcja mieszkaniowa miasta, wynikająca z koncentracji na jego terenie znacznej liczby mieszkańców, (z zakładanym jej wzrostem z 24 tys w 1992 do 27 tys. w 2000 roku). Plan zakłada rozbudowę terenów mieszkaniowych oraz kompleksowo przeprowadzoną modernizację istniejących zasobów. Plan uwzględnia także rozwój funkcji rekreacyjno-turystycznej miasta. Zgodnie z jego założeniami cenny pod względem architektonicznym i urbanistycznym jest układ przestrzenny oraz liczne obiekty zabytkowe w jego otoczeniu powinny być udostępniane szerszym kręgom potencjalnych odwiedzających, w szczególności po zrealizowaniu planowanej autostrady A3. Wyznacznikami funkcji administracyjnej miasta są zlokalizowane na jego terenie instytucje administracji państwowej i gospodarczej, wymiaru sprawiedliwości, finansów, ubezpieczeń, itp. w związku z ponownym ustanowieniem Powiatu Kamiennogórskiego.

3. Plan określa zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta i wyróżnia się w nim następujące jednostki strukturalne:

- Stare Miasto o dużym stopniu koncentracji usług,
- śródmieście o przemieszanej strukturze funkcjonalnej: mieszkaniowo- usługowo- przemysłowej,
- obrzeżne osiedla mieszkaniowe: południowe o przewadze zabudowy jednorodzinnej i wschodnie o przewadze zabudowy wielorodzinnej,
- strefę przemysłowo- składową na północy.

4. W ramach ochrony wartości kulturowych plan wskazuje następujące elementy, będące jej przedmiotem:

- stanowisko archeologiczne na wzgórzu cmentarnym (pozostałości średniowiecznego zamku),
- układ urbanistyczny Starego Miasta,
- zespołu zabudowy jednorodzinnej (przy ul. Wiejskiej, Wysokiej, Konopnickiej),
- pojedyncze, zabytkowe obiekty architektoniczne.

5. Wśród najważniejszych zagadnień, związanych z ochroną środowiska w planie wymienia się:

- ochronę wód podziemnych i powierzchniowych (za pomocą rozbudowanej miejskiej oczyszczalni ścieków i budowy oczyszczalni przemysłowych, a także wprowadzania zamkniętego obiegu wody w zakładach przemysłowych),
  - działania zmierzające do zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza (z obejmowaniem zakładów przemysłowych kontrolą dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń powietrza, podjęciem skutecznych działań w celu zmniejszenia emisji pyłów i dwutlenku siarki, poprzez eliminację niekorzystnych dla stanu powietrza typów paliw oraz montaż urządzeń odpylających),
  - ochronę powierzchni ziemi i szaty roślinnej (poprzez racjonalne wykorzystanie gruntów rolniczych, zadrzewianie terenów narażonych na erozję gleb, rekultywację dawnych wyrobisk, właściwą pielęgnację systemu zieleni miejskiej),
  - ograniczenie hałasu drogowego (poprzez przebudowę układu komunikacyjnego miasta i kierowanie ruchu tranzytowego na jego obwodnicę, przemieszczanie baz i składów oraz niektórych form działalności przemysłowych do strefy produkcyjno- składowej na północy miasta, wprowadzanie pasów zieleni ochronnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych i zespołów parkingowo- garażowych),
  - ograniczenie hałasu emitowanego przez urządzenia przemysłu (za pomocą stopniowej modernizacji uciążliwych pod tym względem zakładów przemysłowych),
  - właściwie prowadzoną gospodarkę odpadami (rozwiązanie tej kwestii ma zależeć od lokalizacji komunalnego wysypiska odpadów na terenach gminy Kamienna Góra).
6. Plan zakłada liczne działania, mające na celu modernizację i rozbudowę sieci i urządzeń infrastruktury oraz elementów układu komunikacji. Do najistotniejszych z w/w działań należą:
- poprawa zaopatrzenia w wodę (ocenia się, że w czasie obowiązywania planu zapotrzebowanie na dostawę wody będzie wynosić 18 tys. m³ na dobę, dla zaspokojenia tych potrzeb przewiduje się utrzymanie i modernizację istniejącego ujęcia wody w Krzeszowie),
  - odprowadzanie ścieków (za niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania systemu unieszkodliwiania ścieków uważa się uruchomienie oczyszczalni mechaniczno- biologicznej o przepustowości 22 tys. m³ na dobę, oczyszczalnia ta powinna przejąć nieczystości gospodarczo- bytowe z obszaru miasta jak i ścieki przemysłowe po wstępnym oczyszczaniu w oczyszczalniach zakładowych),
  - zaopatrzenie w ciepło (rozwiązywanie problemów rozwoju gospodarki cieplnej na terenie miasta zakłada się etapowo, pierwszym powinna być rozbudowa Elektrociepłowni Miejskiej- eksploatowanej przez PEC spółkę z o.o.),
  - zaopatrzenie w gaz (zaopatrzenie odbiorców i indywidualnych i przemysłu odbywać się powinno według założeń wykonanej koncepcji rozbudowy gazowej sieci rozdzielczej; zakładane zużycie gazu w roku 2000 ma wynosić 4000 m³/ h),
  - zaopatrzenie w energię elektryczną (z rozbudową systemu stacji transformatorowych 20/0.4 kV oraz sieci linii kablowych średniego napięcia 20 kV w oparciu o istniejący główny punkt zasilania),
  - rozwój usług telekomunikacji (związany z budową na terenie miasta nowej centrali przy ul. Świerczewskiego o pojemności 6000 numerów),
  - modernizacja i rozbudowa układu komunikacji, w celu eliminacji uciążliwości związanych z ruchem tranzytowym na terenie miasta zakłada się w planie wykształcenie obwodnicy miastaw ciągach dróg nr 367 Jelenia Góra-Wałbrzych i nr 5 (d. 371) Bolków - Lubawka).
7. Miejskowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego z 1994 r. traci swą aktualność w końcu 2001 r. (o ile nie nastąpią zmiany ustawowe w zakresie obowiązywania planów).
8. Od czasu uchwalenia planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta w 1994 roku, wprowadzono szereg zmian w jego ustaleniach na wydzielonych obszarach miasta w formie planów miejscowych lub zmian planu ogólnego. Należą do nich:
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji Starego Miasta, opracowany przez Biuro Obsługi Inwestycji „Dom” z Jeleniej Góry; plan ten został zatwierdzony uchwałą Nr X/65/94 z dnia 14 grudnia 1994 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; obejmuje on swoim zasięgiem teren ograniczony ulicami: Wojska Polskiego, Okrzei, Spacerową i Broniewskiego; jego celem jest ustalenie zasad kształtowania zabudowy i ochrony wartości historycznych zabytkowego pod względem urbanistycznym i architektonicznym obszaru starego miasta; plan ten

jest obecnie aktualizowany przez ten sam zespół autorski w formie wymaganej przez ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r.;

- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego dzielnicy mieszkательно-usługowej „Wałbrzyska-Legnicka-Krzeszowska”, opracowany przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania, zatwierdzony uchwałą Nr X/66/94 z dnia 14 grudnia 1994 r.; celem tego planu jest ustalenie zasad zagospodarowania terenu północno-wschodniej części miasta w rejonie Os. Krzeszowskiego.
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu ulic: Świerczewskiego- Szkolna-Ściegiennego, zatwierdzony uchwałą Nr XXXII/245/96 z dnia 30 lipca 1996 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze, opracowany przez Biuro Obsługi Inwestycji „Dom” z Jeleniej Góry; celem tego planu jest rehabilitacja funkcjonalna i przestrzenna istniejącego zainwestowania połączona z poprawą standardów zamieszkiwania i użytkowania terenu oraz rozwój nowej zabudowy mieszkalnej i usługowej na obszarze objętym planem;
- zmiana planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego terenu przy ul. Śląskiej, opracowana przez Biuro Obsługi Inwestycji „Dom” z Jeleniej Góry, zatwierdzona uchwałą Nr XLV/403/97 z dnia 30 września 1997 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; dokument ten określa zmianę użytkowania w/w terenu, którego nowe przeznaczenie określa się jako intensywne uprawy ogrodnicze z niezbędnymi urządzeniami towarzyszącymi;
- zmiana planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta w obrębie jednostki strukturalnej oznaczonej symbolem A27 KS, opracowana przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania, zatwierdzona uchwałą Nr XLVII/431/97 z dnia 9 grudnia 1997 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; celem zmiany jest przeznaczenie terenu pod zabudowę mieszkaniową z dopuszczeniem usług, oraz dla ogrodów działkowych;
- zmiana planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta w rejonie ulic Broniewskiego i Spacerowej, opracowana przez Biuro Obsługi Inwestycji „Dom” z Jeleniej Góry, zatwierdzona uchwałą Nr VI/37/99 z dnia 27 stycznia 1999 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; dokument ten obejmuje projektowane osiedle „Nad Bobrem” i zakłada rozwój obszaru objętego zmianą poprzez rehabilitację istniejącego zainwestowania oraz rozwój funkcji mieszkaniowej i mieszkательно-usługowej.
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości i jej otoczenia, opracowany przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania i zatwierdzony uchwałą nr z dnia 29 listopada Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; dokument ten obejmuje swymi ustaleniami tereny produkcyjno-usługowe, położone pomiędzy ul. Jagiellońską a trasą przyszłej autostrady A3 (lub drogi ekspresowej).

9. Oprócz wymienionych powyżej zmian planu ogólnego miasta i planów miejscowych, miasto dysponuje dwoma szczegółowymi planami miejscowymi zagospodarowania przestrzennego, które zachowują swą moc prawną mimo iż powstały przed uchwaleniem planu ogólnego miasta, są to:

- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego dzielnicy mieszkательно-usługowej „Wałbrzyska- Legnicka- Krzeszowska”, opracowany przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania, zatwierdzony uchwałą Nr XXII/143/92 z dnia 28 kwietnia 1992 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; dokument ten określa zasady przeznaczania terenu pod zabudowę mieszkaniową o różnej intensywności z dopuszczeniem usług;
- miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego dzielnicy mieszkательно-usługowej „Wiejska- M. Fornalskiej- Lubawka”, opracowany przez Jeleniogórskie Biuro Planowania i Projektowania, zatwierdzony uchwałą Nr XXVI/176/92 z dnia 27 października 1992 roku Rady Miejskiej w Kamiennej Górze; dokument ten określa zasady przeznaczania terenu pod zabudowę mieszkaniową o różnej intensywności z dopuszczeniem usług.

10. Część terenów miasta Kamienna Góra znajduje się w zasięgu ustaleń Planu Ochrony Rudawskiego Parku Krajobrazowego, zatwierdzonego w formie rozporządzenia Nr 5/98 Wojewody Jeleniogórskiego z dnia 26 maja 1998 roku. Plan ten został opracowany w latach 1998-99 pod kierunkiem arch. Janusza Korzenia w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania. Głównym jego celem jest sformułowanie zasad ochrony przyrody na terenie Parku i jego otuliny, obejmujących:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności gatunkowej,

- utrzymanie dziedzictwa geologicznego,
- zapewnienie istnienia i ciągłości gatunków i ekosystemów,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody,
- przywracanie do pierwotnego stanu zasobów przyrodniczych.

4. CHARAKTERYSTYKA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY KAMIENNA GÓRA

1. Celem strategicznym rozwoju przestrzennego gminy Kamienna Góra, przyjętym uchwalonym w 1999 r. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego opracowanego pod kierunkiem arch. Janusza Korzenia w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania jest uzyskanie takiej funkcjonalno - przestrzennej struktury tej jednostki, która w harmonijny, zrównoważony sposób wykorzysta jej walory i zasoby przyrodnicze oraz kulturowe dla poprawy warunków życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany przez następujące cele bezpośrednie:

- kompleksową ochronę przyrody i krajobrazu oraz poprawę stanu środowiska w obszarze gminy;
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwalaniu tożsamości jednostek osadniczych gminy i utrzymaniu ich, jako głównych elementów struktury przestrzennej;
- rozwój głównych gałęzi gospodarki przy wykorzystaniu w maksymalnym stopniu własnego potencjału i naturalnych predyspozycji dla rozwoju zwłaszcza małej przedsiębiorczości oraz turystyki i rekreacji;
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz harmonizację całego układu przestrzennego;
- pełne wykorzystanie powiązań komunikacyjnych gminy dla jej rozwoju oraz ich rozbudowa w powiązaniu z budową autostrady A3 (lub drogi ekspresowej), modernizacją drogi krajowej Nr 5 (d. 371) oraz utworzeniem w Lubawce towarowego przejścia granicznego.

2. Rozwój przestrzenny terenów gminy będzie miał miejsce przy bezwzględnym przestrzeganiu przyjętych w studium zasad ochrony przyrody i krajobrazu oraz zachowaniu właściwych standardów funkcjonalnych, technicznych i estetycznych zabudowy oraz będzie obejmował:

- utrzymanie istniejącej zabudowy oraz budowę nowych obiektów mieszkalnych, usługowych, gospodarczych i produkcyjnych;
- rozbudowę bazy noclegowej i gastronomicznej dla aktywizacji funkcji turystycznej;
- rozbudowę istniejącego układu szlaków pieszych z wytrasowaniem i oznakowaniem szlaków rowerowych i ścieżek dydaktycznych wraz z zagospodarowaniem głównych punktów widokowych i miejsc odpoczynku;
- rozbudowę istniejącego układu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych, gminnych i lokalnych (z istniejącymi i projektowanymi parkingami) oraz gospodarczych dróg leśnych, z możliwością ich rozbudowy w zależności od potrzeb;
- utrzymanie i przeprowadzenie gruntownej modernizacji oraz budowy i rozbudowy sieci infrastruktury technicznej, towarzyszącej istniejącej i projektowanej zabudowie;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż surowców mineralnych w istniejących na terenach gminy kopalniach przy zastosowaniu bieżącej, sukcesywnej rekultywacji.

Długofalowa realizacja ww. założeń doprowadzi do uporządkowania struktury funkcjonalno- przestrzennej gminy oraz poprawy standardów zamieszkiwania, pracy i wypoczynku. Dzięki aktywnemu porządkowaniu istniejącej zabudowy i wyposażeniu jej w sprawne systemy obsługi technicznej oraz przy odpowiednim wkomponowaniu jej w spójny system ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, gmina uzyska nowoczesną, zindywidualizowaną strukturę.

3. Istotne znaczenie dla rozbudowy sieci drogowej terenów miasta ma realizacja ustaleń studium gminy w tym zakresie. Przyjmuje się w nim, że zasadniczym elementem przyszłego układu komunikacji drogowej gminy będzie autostrada A3 (lub droga ekspresowa) Szczecin – Lubawka, zaś drogą alternatywną dla niej będzie droga krajowa nr 5 (d. 371) Bolków – Lubawka. W ramach przewidywanej modernizacji tej drogi zakłada się wykonanie w I etapie odcinka Kamienna Góra – Lubawka i w II etapie Kamienna Góra – Marciszów. Dla pozostałego układu drogowego wśród podstawowych zadań w zakresie modernizacji na terenie gminy zakłada się m.in. modernizację dróg wojewódzkich, szczegó-

nie drogi nr 367 Jelenia Góra – Wałbrzych IV kl. technicznej, nie spełniającej na wielu odcinkach wymaganych parametrów, a w rejonie Leszczyńca i Ogorzelca stwarzającą zagrożenie bezpieczeństwa ruchu.

4. Podstawowe zadania w zakresie rozwoju połączeń kolejowych obejmują:

- elektryfikację i modernizację linii o państwowym znaczeniu: Kamienna Góra – Sędziszów i Kamienna Góra – Lubawka – granica państwa;
- docelowo przywrócenie do ruchu wyłączonej obecnie linii nr 308 na odcinku Kamienna Góra – Mysłakowice, przebiegającej częściowo na obrzeżach Rudawskiego Parku Krajobrazowego oraz linii nr 330 Kamienna Góra – Krzeszów.

5. Dla wybranych elementów rozbudowy sieci urządzeń infrastruktury technicznej zakłada się m. in. w sąsiedztwie miasta, że:

- dla zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy będą przeprowadzone m. in. następujące działania inwestycyjne i modernizacyjne: przebudowa systemu wodociągowego funkcjonującego w rejonie Krzeszowa; a także doprowadzenie wody do nieobjętej dotychczas systemem wodociągowym części Ptaszkowa;
- rozwój obiektów gospodarki ściekowej na terenie gminy odbywać się będzie głównie w oparciu o układy lokalne bądź indywidualne o rozwiązaniach dostosowywanych do warunków miejscowych; m. in. zakłada się, że miejscowości takie jak Ptaszków i Janiszów zostaną przyłączone do miejskiego układu kanalizacyjnego miasta,
- dla zaopatrzenia w gaz zakłada się wykorzystanie sprzyjających warunków istniejących na terenie gminy do rozwoju zbiorczych systemów zaopatrzenia w gaz przewodowy przez podjęcie budowy układu rurociągów zasilających wysokiego ciśnienia, stacji redukcyjno-pomiarowych i gazociągów rozdzielczych średniego ciśnienia doprowadzających gaz do odbiorców; „północny” system zaopatrzenia w gaz obejmować będzie następujące miejscowości: Ptaszków, Raszów, Rędziny, Pisarzowice, Szarocin, Leszczyniec i Ogorzelec.
- dla gospodarki odpadami zakłada się, że będą one składowane na wysypisku w Lubawce, administrowanym przez UM i Gm. Lubawka; docelowo system gospodarki odpadami powinien obejmować cały region kamiennogórski.

5. REKOMENDACJE Z NOWEJ KARTY ATEŃSKIEJ DLA PLANOWANIA ROZWOJU MIAST

W 1998 r. przyjęta została w krajach Unii Europejskiej Nowa Karta Ateńska- dokument zalecający wprowadzenie w praktykę planowania i rozwoju terenów miejskich najnowszych rekomendacji Europejskiej Rady Urbanistów. Poniżej podaje się ich wybór w układzie przyjętym przez autorów Karty w postaci tzw. „Dziesięciu zaleceń”.

1. MIASTO DLA WSZYSTKICH

Poprzez planowanie rozwoju i środki społeczno-gospodarcze wszystkie grupy mieszkańców, łącznie z nowoprzybyłymi, powinny zostać włączone w społeczne, gospodarcze i kulturalne życie miasta. Proces planowania miast musi spełniać wymagania współpracy i zaangażowania na szczeblu lokalnym, tak aby rozwijać społeczne zainteresowanie kształtowaniem środowiska i poprawą warunków społeczno-gospodarczych. Jeśli w procesie planowania i rozwoju miasta mają być zaspokojone potrzeby i aspiracje wszystkich grup mieszkańców, to wszystkie grupy muszą uczestniczyć w określaniu swoich potrzeb i aspiracji oraz zasad przestrzennej integracji lokalnych społeczności.

2. PRAWDZIWE WSPÓŁUCZESTNICTWO

System planowania miast winien być ujęty w hierarchiczne ramy tak aby był jak najbliżej mieszkańców. Zasady pomocniczości powinny być ściśle stosowane zarówno przy rozdziale środków finansowych jak i w strukturze administracji publicznej. Innowacyjne formy partycypacji winny być stosowane na możliwie najniższym poziomie, umożliwiając przekazywanie uprawnień i popierając aktywne współuczestnictwo mieszkańców w decyzjach planistycznych. Należy popierać urządzenia socjalne i kulturalne na szczeblu lokalnym, które ułatwiają kontakty międzyludzkie i wzajemne zrozumienie.

3. KONTAKTY MIĘDZYLUDZKIE

Hierarchiczne ramy planowania powinny odnosić się do struktur przestrzennych, społecznych i administracyjnych. Najmniejsze jednostki tych struktur, zespół budynków, osiedle czy kwartał uliczny, powinny spełniać kluczową rolę, stanowiąc ramy dla kontaktów międzyludzkich i umożliwiając partycypację społeczną w realizacji programów urbanistycznych. Konieczne może być jednocześnie włączenie się i uczestnictwo na poziomie ogólnomiejskim pozwalające na usytuowanie działań lokalnych w szerszym kontekście. Należy odtworzyć przestrzenie publiczne, tak aby znów mogło się tam rozwijać poczucie wspólnoty w spontanicznych działaniach społecznych. Należy dołożyć wszelkich starań aby utrzymać i rozbudować system terenów otwartych, parków i terenów rekreacyjnych w miastach. Odnowa terenów zdegradowanych oraz zaniedbanych i opuszczonych budynków powinna nawiązywać do sieci przestrzeni publicznych oraz możliwości wprowadzenia funkcji społecznych na dawne tereny przemysłowe czy wojskowe.

4. UTRZYMANIE SPECYFIKI LOKALNEJ

Planowanie miejscowe musi zapewnić ochronę tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak budynki, dzielnice zabytkowe, tereny zielone i otwarte. Muszą one tworzyć układy ciągle oparte o zasady projektowania urbanistycznego. W przyszłości planowanie urbanistyczne powinno przywrócić należne miejsce i zapewnić możliwości rozwoju lokalnym tradycjom budowlanym, które nadają indywidualny charakter i zapewniają tożsamość poszczególnym miastom i regionom. Rozmieszczenie budynków i ich forma architektoniczna powinny uwzględniać charakter miasta i jego otoczenia. Rozwiązania projektowe winny być oparte na analizie estetycznych, kulturowych, funkcjonalnych i historycznych wartości specyficznych dla danego obszaru. Proces ten, rozpoczęty w toku działań planistycznych, winien być otwarty dla pełnego współuczestnictwa lokalnej społeczności. Powinien również obejmować dialog pomiędzy planistami (urbanistami) i przedstawicielami innych zawodów, a w szczególności z architektami, geodetami, inżynierami komunikacji i infrastruktury, architektami krajoznanymi, ekologami, ekonomistami, socjologami, artystami i innymi grupami specjalistów.

5. KORZYSTANIE Z NOWEJ TECHNOLOGII

Planowanie urbanistyczne powinno popierać optymalne stosowanie technologii informatycznych, równouprawienie w dostępie do nich tak, aby zapewniły obywatelom maksymalne korzyści. Planowanie powinno analizować możliwość decentralizacji działalności, biorąc pod uwagę nowe technologie, przewidując policentryczny rozwój miasta o wielu obliczach i zapewniając lokalne współuczestnictwo w tym procesie. Należy popierać rozproszenie działań i funkcji zarówno w czasie jak i w przestrzeni.

6. ZAGADNIENIA ŚRODOWISKA MIEJSKIEGO

Wszystkie opracowania planistyczne muszą być oparte o zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju; ocena wpływu na środowisko winna być integralną częścią planu i wiązać się z procesem partycypacji społecznej. Planowanie urbanistyczne winno popierać:

- ochronę nieodnawialnych zasobów,
- oszczędność energii i czyste technologie,
- ograniczenie zanieczyszczeń,
- unikanie i ograniczanie wytworzenia odpadów oraz ich przetwarzanie,
- elastyczność w podejmowaniu decyzji dla dobra lokalnych społeczności,
- gospodarowanie terenami jako cennym zasobem i odnowę obszarów zdegradowanych.

W interesie obywateli, decyzje w sprawach rozwoju należy podejmować z ostrożnością, tak aby nie marnować na próżno nieodnawialnych zasobów. Planowanie miast musi starać się utrzymać systemy terenów biologicznie czynnych w formie „zielonych korytarzy” penetrujących miasta, tak aby zapewnić różnorodność biologiczną. Specjalną uwagę należy zwrócić na właściwe zagospodarowanie peryferyjnych terenów podmiejskich.

7. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

Bezrobocie, ubóstwo i wykluczenie społeczne powinny być zwalczane przez zintegrowane podejście do planowania urbanistycznego, obejmujące zagadnienia gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Planowanie winno popierać współpracę i inicjatywy, które tworzą nowe miejsca pracy i małe firmy oraz podnoszą poziom umiejętności zawodowych przez szkolenia i kursy. Siły rynkowe należy tak ukierunkować aby pozwoliły na utrzymanie koniecznego poziomu inwestycji publicznych w mieście i na znaczny udział sektora prywatnego w kształtowaniu rozwoju miasta i pokrywaniu kosztów bieżących. Efekty

podejmowanych działań powinny zawsze równoważyć poniesione koszty. Planowanie powinno popierać rozwój małych firm dla zapewnienia mieszkańcom lokalnych miejsc pracy i wzmocnienia bazy gospodarczej miasta.

8. PRZEMIESZCZANIE SIĘ I DOSTĘPNOŚĆ

Urbaniści muszą uznać, że popierając zasadę dostępności nie można traktować planowania struktury użytkowania terenu i planowania systemów transportowych jako odrębnych zadań. Należy zmniejszać potrzeby podróżowania, stosując właściwe zasady lokalizacji różnych funkcji i popierając rozwój obszarów wielofunkcyjnych oraz realizując sprawnie działające stacje przesiadkowe pomiędzy różnymi środkami transportu. Należy zniechęcać do korzystania z samochodu prywatnego w ruchu miejskim. Niezbędne jest zintegrowane planowanie zasięgów ciężarów tak aby stworzyć lepsze warunki dla rozwoju transportu publicznego oraz dla pieszych i rowerzystów. Mieszkańcy powinni mieć większe możliwości wyboru, co do sposobu zaspokajania swoich potrzeb w zakresie przemieszczania się. Nowe inwestycje powinny być ukierunkowane na rozwój systemów transportowych przyjaznych środowisku, tak aby ograniczyć zużycie paliw kopalnych i emisję zanieczyszczeń.

9. ZRÓŻNICOWANIE I ROZMAITOŚĆ WYBORÓW

Generalnym celem w planowaniu miast winno być odejście od praktyki ustalania wielkoobszarowych, monofunkcyjnych stref użytkowania terenu, z wyjątkiem tych funkcji, które powinny być odizolowane ze względu na zagrożenie zdrowia lub bezpieczeństwo mieszkańców. Należy popierać zasadę przemieszania funkcji w centrach miast tak, aby ożywić i zróżnicować tkankę miasta. Miejsca zamieszkania i miejsca pracy oraz inne nie kolidujące funkcje powinny być ściśle powiązane w przestrzeni i w czasie, tak aby ograniczyć potrzebę podróżowania, oszczędzać energię i zmniejszać zanieczyszczenia. Szeroki wybór typów mieszkań, w granicach możliwości finansowych różnych grup ludności, powinien być dostępny dla mieszkańców miast. Należy stosować ciekawe rozwiązania projektowe nowych typów budynków zapewniające lepszą izolację i oszczędność energii. Projekty winny wykorzystywać nowe materiały i techniki budowlane, pozwalające na zmniejszenie kosztów, aby umożliwić realizację tanich mieszkań dla pokrzywdzonych przez los grup społecznych. Planowanie urbanistyczne winno zapewnić mieszkańcom zadowalające warunki dokonywania wyboru w zakresie zatrudnienia, zamieszkania, przemieszczania się i wypoczynku, pozwalające na stałą poprawę jakości życia.

10. ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO

Planowanie urbanistyczne powinno popierać i pomagać w osiągnięciu statusu „Zdrowego Miasta” zgodnie ze standardem określonym przez Światową Organizację Zdrowia (WHO). Mogą to być działania bezpośrednie, skierowane na podniesienie standardów mieszkaniowych i środowiskowych, lub też pośrednie, przyczyniające się do ograniczenia zanieczyszczeń i ochrony wyczerpujących się surowców.

6. REKOMENDACJE ZE STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU MIASTA I STRATEGII ROZWOJU POWIATU KAMIENNOGÓRSKIEGO

1. W 1999 rok opracowana została przez ekspertów Umbrella Project strategia zrównoważonego rozwoju miasta, w której w następujący sposób określona została wizja przyszłości i cel nadrzędny jego rozwoju:

- Kamienna Góra będzie miastem:
  - zarządzanym mądrze, gospodarnie, bez konfliktów społecznych,
  - zadbanym, o czystym środowisku przyrodniczym,
  - ludzi zdrowych, aktywnych, wykształconych i utożsamiających się z regionem,
  - z powstającymi nowymi miejscami pracy w różnych dziedzinach gospodarki (głównie w turystyce i drobnej przedsiębiorczości),
  - w którym występuje niskie zagrożenie przestępczością i wypadkami drogowymi,
  - w którym stworzone są szerokie możliwości zdrowego i atrakcyjnego spędzania wolnego czasu,
  - z rozbudowanymi i zagospodarowanymi terenami zielonymi, stanowiącymi element regionalnego systemu terenów chronionych,
  - w którym wyeliminowano lokalne źródła zanieczyszczenia powietrza,
  - z funkcjonującym sprawnym systemem gospodarki odpadami,

- gospodarczym i administracyjnym centrum obszaru Kotliny Kamiennogórskiej i Powiatu Kamiennogórskiego,
- z rozwijającą się drobną wytwórczością, handlem i usługami, wykorzystujące walory naturalne atuty położenia w ważnym w skali regionu i kraju korytarzu komunikacyjnym oraz tradycje handlowe i przemysłowe,
- dobrze wykorzystuje swoje predyspozycje dla wprowadzania nowych inwestycji, w tym zwłaszcza w obszarze Specjalnej Strefy Małej Przedsiębiorczości,
- ze sprawnie funkcjonującym systemem obsługi mieszkańców, w tym szkolnictwo i oświata, opieka zdrowotna, opieka społeczna, kultura, sport i rekreacja,
- z nowoczesnymi, sprawnymi i niezawodnymi sieciami: elektroenergetyczną, ciepłą, gazową i telekomunikacyjną,
- z kompleksowym, sprawnym i bezpiecznym systemem komunikacji drogowej, kolejowej i wodnej.

Celem nadrzędnym strategii jest to, by Kamienna Góra była miastem dobrze zarządzanym, stwarzającym swoim mieszkańcom optymalne warunki do życia i rozwoju.

2. Wśród czynników sprzyjających rozwojowi miasta autorzy strategii wskazują na:

- w sferze środowiskowej:
  - naturalne walory turystyczne terenów przylegających do miasta,
  - istnienie pozarządowych organizacji, zajmujących się zagadnieniami ochrony środowiska,
  - ograniczenie szkodliwych emisji do atmosfery,
  - uruchomienie nowej oczyszczalni ścieków;
- w sferze społecznej:
  - pełnienie przez miasto funkcji centrum administracyjnego subregionu,
  - względnie dobry stan infrastruktury technicznej
  - funkcjonowanie specjalistycznych placówek ochrony zdrowia;
- w sferze gospodarczej:
  - funkcjonowanie na terenie miasta Specjalnej Strefy Małej Przedsiębiorczości,
  - położenie w pobliżu granicy państwa,
  - rozbudowę szlaków komunikacyjnych;
- w sferze zarządzania:
  - funkcjonowanie na terenie miasta wielu organizacji pozarządowych,
  - rozwiniętą współpracę z otoczeniem.

3. Wśród problemów utrudniających rozwój miasta wymienia się:

- w sferze środowiskowej:
  - zanieczyszczenie powietrza,
  - zanieczyszczenie wód ściekami pochodzącymi głównie spoza Kamiennej Góry,
  - brak kompleksowej gospodarki odpadami,
  - niezadowolający stan estetyki miasta,
  - nadmierny hałas komunikacyjny;
- w sferze społecznej:
  - pogarszający się stan zdrowotności społeczeństwa,
  - niezadowolającą ofertę kulturalno- rekreacyjną,
  - złą strukturę szkolnictwa zawodowego, średniego oraz dokształcania,
  - pogarszający się stan bezpieczeństwa publicznego,
  - brak oferty mieszkaniowej adekwatnej do możliwości finansowych mieszkańców miasta;
- w sferze gospodarczej:

- zły stan techniczny budynków komunalnych,
  - małą aktywność i nieodpowiednią strukturę drobnej przedsiębiorczości
  - małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznym obszarem Kamiennej Góry,
  - upadek przemysłu lekkiego, dominującego w gospodarce miasta;
- w sferze zarządzania:
    - słabo rozwinięta współpraca między lokalnymi ugrupowaniami politycznymi,
    - brak kompleksowej promocji miasta.

4. W strategii sformułowane zostały cele szczegółowe dla w/w sfer działalności:

- w sferze środowiskowej:
  - niski poziom hałasu komunikacyjnego,
  - zanieczyszczenie powietrza nie przekraczające dopuszczalnych norm,
  - poprawa czystości wód,
  - wdrożenie kompleksowej koncepcji gospodarki odpadami,
  - poprawa estetyki miasta;
- w sferze społecznej:
  - oferta mieszkaniowa adekwatna do możliwości finansowych mieszkańców,
  - wspieranie atrakcyjnych form upowszechniania kultury, sportu i rekreacji,
  - poprawa jakości usług medycznych,
  - dostosowanie profilu szkolnictwa oraz kształcenia do potrzeb rynku pracy,
  - poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego,
  - poprawa stanu technicznego budynków;
- w sferze gospodarczej:
  - odpowiednia struktura i duża aktywność drobnej przedsiębiorczości,
  - atrakcyjna oferta dla inwestorów z zewnątrz;
- w sferze zarządzania:
  - podniesienie jakości funkcjonowania Urzędu Miasta.

Realizacja większości wymienionych celów szczegółowych zakładana w strategii, wiąże się z rozwojem przestrzennym miasta; dotyczy to zwłaszcza celów sfery środowiskowej (w całości), a także znacznej części celów sfery społecznej i gospodarczej. Przyjęto w związku z tym określenie w/w celów jako formę rekomendacji do studium.

5. W 1999 roku została opracowana także strategia zrównoważonego rozwoju powiatu kamiennogórskiego, która przynosi ważne elementy dla rozwoju miasta jako siedziby starostwa powiatowego. W następujący sposób określono w niej cele szczegółowe, ważne dla ukierunkowania rozwoju przestrzennego miasta:

- w sferze środowiskowej:
  - racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego,
  - kompleksową i nowoczesną gospodarkę w zakresie energetyki,
  - właściwą gospodarkę wodną,
  - kompleksową gospodarkę odpadami;
- w sferze społecznej:
  - mobilizację do osiedlania się na terenie powiatu,
  - istnienie zróżnicowanej, dostosowanej do potrzeb oferty mieszkaniowej;
- w sferze gospodarczej:
  - optymalne wykorzystanie potencjału gospodarczego powiatu,
  - rozwój infrastruktury technicznej;

- w sferze przestrzennej:
  - wykorzystanie walorów położenia dla poprawy dostępności komunikacyjnej,
  - odnowę głównych zespołów zabytkowych,
  - funkcjonowanie powiatowej bazy danych o planach przestrzennych gmin.

7. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA TERENIE MIASTA I CHARAKTERYSTYKA ZADAŃ SŁUŻĄCYCH PONADLOKALNYM CELOM PUBLICZNYM

1. Cele i kierunki polityki przestrzennej państwa dla terenów miasta określi opracowywany obecnie plan zagospodarowania przestrzennego woj. dolnośląskiego. Przy jego opracowaniu wykorzystane będzie opracowane w 1996 r. w Jeleniogórskim Biurze Planowania i Projektowania „Studium zagospodarowania przestrzennego b. woj. jeleniogórskiego”. Opracowanie to służyło określeniu generalnych uwarunkowań, celów i kierunków polityki przestrzennej państwa na podstawie rozeznania tych zagadnień z połowy lat dziewięćdziesiątych. Mimo pewnej dezaktualizacji może być ono przydatne dla określenia generalnych kierunków rozwoju miasta także i w obecnych, nowych uwarunkowaniach. W studium tym uwzględnione zostały rozwiązania przyjęte w ówczesnej koncepcji polityki zagospodarowania przestrzennego kraju oraz powiązania z obszarami sąsiednimi, w tym zwłaszcza z przyległymi terenami Czech i Niemiec.

2. Kamienna Góra wg ustaleń studium położona jest w strefie południowo – wschodniej b. woj. jeleniogórskiego, turystyczno – leśno – rolnej z dominującym udziałem gospodarki turystycznej, z uzupełniającymi funkcjami rolnictwa, leśnictwa oraz nieuciążliwego przemysłu. Rozwój przemysłu i eksploatacji surowców zakłada się tu w ustabilizowanych, już istniejących ośrodkach ich koncentracji, przy zachowaniu odpowiednich norm ochrony i respektowaniu przepisów o ochronie środowiska. Istniejący system terenów chronionych obszaru będzie tu systematycznie rozbudowywany. Obok istniejącego Rudawskiego Parku Krajobrazowego, nowym elementem w obszarze gminy Kamienna Góra będzie Park Krajobrazowy Gór Kruczych i Zaworów, obejmujący również tereny gm. Lubawka, m. i gm. Marciszów, gm. Czarny Bór i m. Mioszów.

3. Utrwalenie tożsamości i odrębności kulturowej w obrębie całego regionu stanowi podstawowy cel ochrony środowiska kulturowego. W studium zakłada się, że nowe, specjalne formy ochrony środowiska kulturowego ustanowione będą dla ochrony pocysterskiego zespołu klasztornego w Krzeszowie. Ochrona krajobrazu kulturowego osadnictwa miejskiego i wiejskiego oraz terenów otwartych związana będzie z rygorystycznym utrzymywaniem wyznaczonych w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego granic ich urbanistycznego rozwoju.

4. Kamienna Góra pełni w ukształtowanej historycznie, ustabilizowanej i dobrze rozwiniętej sieci osadniczej swego otoczenia ważną rolę jako ponadlokalny ośrodek dyspozycyjno usługowy i ośrodek przemysłu. Wskazane jest tu wg studium wojewódzkiego prowadzenie przede wszystkim działań modernizacyjnych, dostosowanych do przewidywanych zmian struktury funkcjonalno – przestrzennej miasta, związanych m.in. z rozwojem osi osadnictwa prowadzącej od Lubawki przez Kamienną Górę, Bolków w kierunku Jawora i Legnicy. Zasadniczy wpływ na skalę i zakres rozwoju przestrzennego tego pasma winien mieć samorząd lokalny, wykorzystujący własne zasoby i aktywność dla jego ukierunkowania.

5. Dla poprawy ładu przestrzennego, rozumianego jako dążenie do uzyskania pozytywnych walorów estetycznych, funkcjonalności i czytelności struktur przestrzennych głównych ośrodków osadniczych regionu, w tym Kamiennej Góry, w studium wojewódzkim założono:

- przywrócenie wysokiej wartości walorów architektoniczno – urbanistycznych dla zabytkowych obszarów zabudowy w obrębie w/w miast,
- wyeliminowanie powtarzalnych, typowych rozwiązań architektonicznych;
- wprowadzenie nowych zespołów zabudowy w taki sposób, by nie prowadziło to do gruntownych zmian historycznie ukształtowanego krajobrazu w/w ośrodków;
- lokalizowanie nowych zespołów zabudowy w ciągach już istniejących struktur lub ich wpisywanie w ciągi naturalnej kontynuacji ich rozwoju;

- przeciwdziałanie wprowadzaniu substandardowej trwałej zabudowy.

6. Utrzymaniu dominującej pozycji rejonu Karkonoszy – głównego obszaru koncentracji ruchu turystycznego w d. woj. jeleniogórskim towarzyszyć powinna aktywizacja nowych terenów turystyczno – wypoczynkowych położonych między innymi w rejonie Kamiennej Góry, zwłaszcza w obrębie utworzonych i planowanych do utworzenia parków krajobrazowych. Oprócz tradycyjnie wykształconych form turystyki wędrowniczej, wycieczkowej oraz pobytowej powinny wystąpić takie formy jak: sporty zimowe przy wykorzystaniu naturalnych predyspozycji obszaru Rudaw Janowickich, agroturystyka, ekoturystyka, wykorzystująca znaczne nagromadzenie osobliwości przyrodniczych i możliwości bezpośredniego kontaktu z naturą, turystyka rowerowa, wykorzystująca wyznaczone ścieżki i szlaki rowerowe, hippika powiązana z rozwojowymi ośrodkami jeździeckimi oraz sporty wodne i rekreacja związana z nowymi zbiornikami wodnymi.

7. Układ komunikacyjny omawianego rejonu powinien być poddany gruntownej modernizacji i znacznej rozbudowie. Niezbędna jest pełna modernizacja całego układu dróg krajowych, w tym zwłaszcza drogi nr 5 (d. 371), a także budowa trasy o znaczeniu transeuropejskim, jaką będzie odcinek autostrady A3 Lubawka/Kralovec – Szczecin, prowadzącej m.in. przez tereny miasta i jego otoczenie. Realizacja w/w zadań stanowić winna zasadniczy element realizacji zadań służących ponadlokalnym celom publicznym na terenie miasta.

8. UWARUNKOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

8.1. Położenie geograficzne

1. Pod względem geograficznym miasto położone jest na pograniczu Sudetów Zachodnich i Środkowych, w centrum Kotliny Kamiennogórskiej, środkiem której płynie rzeka Bóbr. Kotlinę otaczają góry będące zarazem jej granicami: od zachodu i północy - Rudawy Janowickie, od północnego - wschodu Góry Kamienne (pasmo Czarnego Lasu i Lesistej), od południowego - wschodu Zawory i Góry Krucze, od południowego zachodu – Grzbiet Lasocki. Z punktu widzenia podziału terenów leśnych tereny miasta leżą w VII Sudeckiej Krainie Przyrodniczo – Leśnej, na terenie Nadleśnictwa Kamienna Góra. Pod względem geologicznym miasto położone jest na pograniczu depresji śródsudeckiej oraz metamorfiku Rudaw Janowickich, stanowiącego południowo wschodnią okrywą granitu karkonoskiego. Pod względem hydrograficznym gmina leży w całości w dorzeczu Odry. Głównymi osiami hydrograficznymi Kotliny są rzeki Bóbr oraz Zadrna. Pod względem hydrogeologicznym Kotlina położona jest na terenie trzech głównych zbiorników wód podziemnych: Niecki Wewnętrzno-sudeckiej Krzeszowa, Doliny Rzeki Bóbr oraz Zbiornika Karkonosze.

8.2. Geologia i geomorfologia

1. Rzeźba terenów miasta tworzy podstawowe komponenty lokalnego krajobrazu, który kształtują liczne, porośnięte lasami i śródpolnymi zadrzewieniami wzniesienia o wysokości dochodzącej do 550 m.n.p.m. Wzniesienia te są częścią pasm górskich otaczających Kotlinę Kamiennogórską, będących przykładami typowych, średnio wysokich pasm Sudetów Zachodnich. Charakteryzują je porośnięte lasami świerkowymi stoki i krótkie, często głęboko wcięte doliny potoków spływających bezpośrednio do Bobru. Wschodnią, jednorodną pod względem krajobrazowym część miasta tworzy dolina Zadrnej, rzeki płynącej z okolic pobliskiego Krzeszowa. Zamknięciem Kotliny od strony zachodniej są zróżnicowane pod względem rzeźby stoki Wielkiej Kopy, obejmujące tereny Antonówki. Ukształtowanie rzeźby tego obszaru nastąpiło w plejstocenie, kiedy obszar Dolnego Śląska kilkakrotnie został przykryty lodowcami.

2. Strukturę geologiczną terenów miasta tworzy przede wszystkim grupa zlepieńców górnego karbonu, przecięta utworami okresu trzeciorzędu i czwartorzędu- piaskami, żwirami i madami rzecznyymi, wyścielającymi dno doliny Bobru. Strukturę masywu Wielkiej Kopy, tworzącej wschodnią część Rudaw Janowickich i zamykającej tereny miasta od zachodu tworzą amfibolity dewońskie i staropaleozoiczne oraz różne odmiany łupków chlorytowych, zawierające w różnych proporcjach wstawki kwarcu i plagioplazów. Oprócz tych utworów w paśmie Wielkiej Kopy można spotkać wulkanity, reprezentowane przez keratofity kwarcowe, keratofity i ich tufy a także różne odmiany amfibolitów i zieleńców. Na tere-

nie miasta występują także złoża porfirów i malafirów, eksploatowane obecnie jak i w przeszłości. Nie użytkowane obecnie kamieniołomy tego surowca znajdują się we wschodniej części terenów miasta, w pobliżu drogi do Krzeszowa.

8.3. Gleby

Tereny miasta mają słabe gleby pod względem jakości i przydatności rolniczej. Są one zróżnicowane pod względem bonitacyjnym, występują tu przede wszystkim gleby klas IV, V oraz grunty III klasy stanowiące znikomy odsetek powierzchni zajmowanej przez miasto. Znaczna część terenów rolnych miasta, położonych zwłaszcza w zachodniej i południowej jego części jest trudno dostępna ze względu na słabo rozwiniętą sieć dróg polnych, wiele z nich jest też rozdrobnionych pod względem władania. Duże arealy, będące wcześniej we władaniu państwowych gospodarstw rolnych przeszły w ostatnich latach w zasób Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Część z nich znajduje się obecnie na terenach Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości, co wyklucza ich rolnicze wykorzystanie w przyszłości.

8.4. Hydrografia

1. Przez tereny miasta płyną dwa większe ciek wodne, będące zarówno jego głównymi osiami ekologicznymi jak i hydrograficznymi, tj. Bóbr i Zadrna. Niestety wody obydwu tych rzek nie odpowiadają w pełni obowiązującym normom zarówno pod względem fizyko-chemicznym jak i bakteriologicznym. Oceny takiej można dokonać na podstawie badań fizyko-chemicznych, hydrobiologicznych i bakteriologicznych, prowadzonych w ramach monitoringu podstawowego i regionalnego. Stan czystości wód w odniesieniu do charakterystycznych grup zanieczyszczeń przedstawiał się w 1998 r. następująco:

- przy uwzględnieniu zanieczyszczeń substancjami organicznymi - stwierdzono podwyższoną ilość substancji organicznych w granicach II klasy w wodach obu rzek;
- przy uwzględnieniu stopnia zasolenia stwierdzono tu I klasę czystości wód,
- przy uwzględnieniu ilości zawiesiny ogólnej stwierdzono I klasę czystości w wodach rzeki Bóbr oraz II klasę w wodach Zadry;
- przy uwzględnieniu dużych obciążeń wód związkami biogennymi stwierdzono III klasę czystości w wodach Bobru powyżej ujścia Zadry oraz wody nie odpowiadające normom w ujściu Zadry i poniżej ujścia ścieków z oczyszczalni miejskiej;
- poziom stężenia fenoli lotnych w wodach obu rzek wyznaczał III klasę czystości;
- stężenie jonów wodorowych odpowiadało normom I klasy czystości na całej długości obu rzek;
- ocena jakości wód na podstawie parametrów hydrobiologicznych wykazała, że stanowiły je wody β -mezosaprobne, charakterystyczne dla II klasy czystości w obu rzekach;
- ocena jakości wód według ocen ich stanu sanitarnego wykazała, że wody obu rzek wykazywały znaczne ilości bakterii grupy coli typu fekalnego, nie odpowiadające normom.

Ocena stopnia zanieczyszczenia wód na przestrzeni ostatnich pięciu lat wykazała, że nastąpiła niewielka poprawa jakości wód we wszystkich grupach zanieczyszczeń.

2. Główne źródła zanieczyszczeń wody rzeki Bóbr są zlokalizowane zarówno poza jak i na terenie miasta. Zestawienie głównych źródeł zanieczyszczeń tej rzeki przedstawia się poniżej.

Tabela nr 1. Główne źródła zanieczyszczeń rzeki Bóbr i jej dopływów mające wpływ na jakość wód w mieście

Lp.	Źródła zanieczyszczenia	Odbiornik	Km zrzutu	Rodzaj ścieków i ilość w m ³ /d	Zamierzenia

1.	Oczyszczalnia komunalna w Lubaw-ce	Bóbr		Komunalne, 3600 m ³ /d	Trwa sukcesywnie włączanie ścieków z Miskowic i Jarkowic do kolektora sanitarnego doprowadzającego je do oczyszczalni w Lubaw-ce; docelowo planuje się budowę sieci kanalizacyjnych we wsiach Paprotki, Niedamirów, Opawa i Paczyn
2.	Oczyszczalnia komunalna w Przedwojowie	Bóbr	261,5	Bytowo-gospodarcze, 190 m ³ /d	Przewiduje się dodatkowe uszczelnienie kanalizacji doprowadzającej ścieki do oczyszczalni
3.	Oczyszczalnia komunalna w Krzeszowie	Zadrna	4,875	Bytowo-gospodarcze, 270 m ³ /d	Trwa budowa sieci kanalizacyjnych w centrum Krzeszowa; docelowo planuje się budowę kanalizacji sanitarnej we wsiach: Czadrów i Lipienica i podłączenie do oczyszczalni
4.	Oczyszczalnia Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Chorób Narządów Ruchu w Kamiennej Górze	Zadrna	2+500	Ścieki szpitalne, 600 m ³ /d	
5.	Oczyszczalnia komunalna w Kamiennej Górze	Bóbr	250,9	Komunalne, 10000 m ³ /d	Trwa sukcesywnie podłączanie do oczyszczalni kolejnych nie skanalizowanych rejonów miasta.
6.	Oczyszczalnia w Chełmsku Śląskim	Zadrna	14+900	Komunalne 528m ³ /d	Trwa sukcesywnie podłączanie do oczyszczalni

3. Stosunki hydrograficzne terenów miasta kształtują obok w/w cieków głównych wody powierzchniowe i stojące (stawy, oczka wodne, tereny podmokłe oraz liczne drobne bezimienne cieki wodne i rowy odwadniające). Wody podziemne występują tu w utworach czwartorzędu, w dolinach rzek, w utworach górnej kredy oraz lokalnie w utworach dolnego triasu, permu i karbonu. Rejon Kamiennej Góry charakteryzują także wody szczelinowe, występujące tu w utworach karbonu z poziomem wodonośnym, występującym na głębokości od kilku do kilkunastu metrów (przeważnie 30-40 m, ze średnią wydajnością kilku m³/h). Na terenie miasta występuje główny zbiornik wód podziemnych (GZWP) oznaczony nr 343 (Dolina rzeki Bóbr - Marciszów); jego tereny objęte są najwyższą ochroną.

8.5. Klimat

1. Położenie geograficzne oraz specyficzne ukształtowanie górskiego obszaru Kamiennej Góry charakteryzuje klimat w części zbliżony do klimatu obszaru Kotliny Jeleniogórskiej i innych kotlin śródgórskich Sudetów Zachodnich. Istotną jego cechą jest bardzo duża zmienność i nieregularność, związana z łatwym przemieszczaniem się mas powietrza, w przypadku Kotliny Kamiennogórskiej szczególnie z kierunku północnego i południowego, poprzez pobliską Bramę Lubawską. Kotlina ta zaliczana jest do najchłodniejszych obszarów w Polsce. Średnia temperatura wiosny powyżej 5°C zaznacza się tu dopiero około 15.IV, a więc później niż w Kotlinie Kłodzkiej czy też Jeleniogórskiej. Wyjątkowo krótko trwa tu lato, bo zaledwie półtora miesiąca, za to zima aż 110 dni. Ma to wpływ na okres wegetacji który nie przekracza 26 tygodni i jest krótszy o 4 tygodnie od okresu wegetacyjnego Przedgórze Sudeckiego. Częstym zjawiskiem charakterystycznym dla terenów podgórskich są wiatry fenowe, tworzące się w czasie gdy po południowej stronie Karkonoszy rozbudowują się lokalne ośrodki wyżowe, natomiast po północnej niżowe. Gwałtownie przemieszczające się masy powietrza na styku tych dwóch ośrodków wywołują fen (wiatr halny), który w obrębie Kotliny Kamiennogórskiej przybiera charakter ciepłego, suchego, porywistego wiatru, wywołującego gwałtowne topnienie śniegów i przesuszanie gruntów. Opady sięgają tu 750- 900 mm, maksimum opadów przypada w lipcu, minimum w lutym. Opady śnieżne zaczynają się z końcem września, ostatnie śniegi padają jeszcze w kwietniu. Okres występowania pokrywy śnieżnej wynosi 170- 180 dni.

2. Klimat terenów miasta kształtują te same masy powietrza, co cały obszar Sudetów Zachodnich:
- podzwrotnikowo morskie, ciepłe i na ogół bardzo wilgotne, napływające w okresie całego roku znad basenu Morza Śródziemnego i Azorów,
  - podzwrotnikowo kontynentalne, ciepłe i suche, napływające głównie latem i jesienią znad północnej Afryki, Azji południowo-wschodniej i Europy południowej,
  - polarno morskie, chłodne i wilgotne, napływające znad północnego Atlantyku, z rejonu Islandii i Grenlandii,
  - polarno kontynentalne, zimne i suche, napływające znad Europy północno-wschodniej i Syberii,
  - arktyczno morskie, zimne i wilgotne, o dużej przejrzystości, napływające znad rejonów Arktyki, głównie w okresie zimowym,
  - umiarkowanie kontynentalne, suche, napływające w czasie lata znad Europy Wschodniej.
3. Na ocenę warunków klimatycznych miasta znaczący wpływ ma jakość powietrza atmosferycznego. Jej oceny dokonano na podstawie analizy danych z punktów pomiarowych WSSE i WIOŚ sieci krajowej i regionalnej. W tabeli nr 2 zestawiono wartości średniorocznych stężeń podstawowych zanieczyszczeń powietrza, w tabeli nr 3 przedstawiono zmiany średniomiesięcznych stężeń zanieczyszczeń, mierzonych na najbliższej położonej od Kamiennej Góry stacji Witków, które są prowadzone w ramach monitoringu „Czarny Trójkąt”. Generalnie od kilku lat w całym regionie odnotowuje się znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza. W porównaniu z rokiem 1989 stwierdzono obniżenie zanieczyszczeń pyłowych o 76% i dwutlenku siarki o 46%. Istotnym czynnikiem decydującym o poprawie stanu czystości powietrza jest prawidłowa eksploatacja urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Ogólnie można przyjąć, że teren miasta należy do obszarów o średnim poziomie zanieczyszczenia.

Tab. nr 2. Porównanie poziomu zanieczyszczeń powietrza według pomiarów w sieci krajowej i regionalnej nadzoru ogólnego w 1996 r (wg WSSE) dla m. Kamienna Góra i Jelenia Góra

Stacja monitoringu	Średnioroczne stężenia zanieczyszczeń (w $\mu\text{g}/\text{m}^3$)			Wskaźnik zanieczyszczenia powietrza
	pył	SO ₂	NO ₂	
Jelenia Góra	34	14	31	1,74
Kamienna Góra	50	31	30	2,57

Tab. nr 3. Zestawienie średnich miesięcznych wartości stężeń zanieczyszczeń w 1997 i 1998 r. na stacji Witków w polskiej części sieci monitoringu powietrza Czarny Trójkąt.

Średniomiesięczne stężenia zanieczyszczeń (w $\mu\text{g}/\text{m}^3$)								
	VII 98	VII 97	VIII 98	VIII 97	X 98	X 97	XI 98	XI 97
SO ₂	7	9	8	9	9	20	26	25
NO ₂	4	4	6	6	10	12	20	15
Pył	17	18	23	23	14	23	41	32

8.6. Lasy i tereny zielone miejskiej

1. Na terenie miasta znajdują się dwa większe kompleksy leśne, położone w jego północno-zachodniej części (w rejonie Antonówki) oraz w północno-wschodniej części (w rejonie zespołu szpitalnego). Lasy i grunty leśne zajmujące łącznie powierzchnię 280 ha zarządzane są przez Nadleśnictwo Kamienna Góra. Rozmieszczenie siedliskowych typów lasu warunkują czynniki glebowe i klimatyczne, związane głównie z wysokością n.p.m. Największą powierzchnię w obrębie Nadleśnictwa zajmuje bór mieszany górski (ok. 57%) oraz las mieszany górski (ok. 26%). Dominującym gatunkiem lasotwórczym jest świerk. Drzewostany świerkowe występują na wszystkich siedliskach, na siedliskach wilgotnych

jest ich znacznie mniej. Są to w większości drzewostany lite z domieszką innych gatunków. Drugim gatunkiem pod względem zajmowanej powierzchni jest buk. Najliczniej występuje on na siedlisku lasu mieszanego górskiego, boru mieszanego górskiego i lasu górskiego. Występuje wspólnie ze świerkiem, tworzy również wyspowo lite drzewostany w różnych klasach wieku. Jodła jest tu gatunkiem słabo reprezentowanym i występuje przeważnie w domieszce ze świerkiem i bukiem, rzadko tworząc lite drzewostany. Sosna występuje w drzewostanach mieszanych jako gatunek panujący oraz w domieszce. Drzewostany brzożowe powstałe często samoczynnie na skutek naturalnej sukcesji zajmują niższe partie terenu, na gruntach rolnych włączonych do lasów państwowych. Modrzew sudecki jest gatunkiem domieszkowym i występuje w zmieszaniu ze świerkiem na siedlisku lasu mieszanego górskiego i boru mieszanego górskiego. Pozostałe gatunki to: jawor – gatunek cenny dla terenów górskich oraz olcha i jesion – gatunki występujące na terenach niżej położonych i podmokłych głównie na siedlisku lasu górskiego wilgotnego.

2. Zasadniczymi elementami zieleni miejskiej są park miejski na Górze Parkowej i Górze Kościelnej, cmentarz miejski, położony na lokalnej kulminacji u ujścia Zadrnej do Bobru oraz rozległy park przy Wojewódzkim Szpitalu Narządów Ruchu, położony we wschodniej części miasta. Uzupełnieniem w/w elementów zieleni miejskiej są ciągi zieleni, usytuowane wzdłuż niektórych ulic, cieków wodnych i torów kolejowych. Wyróżnia się wśród nich rozbudowywany zespół zieleni przy zalewie na Zadrnej. W obrębie w/w zespołów zieleni, zwłaszcza na Górach Parkowej i kościelnej zachowały się cenne okazy drzew i dobre warunki dla przebywania tu ptactwa.

8.7. System ochrony przyrody

1. Na terenie miasta objęto ochroną w formie pomników przyrody trzy grupy drzew i piętnaście pojedynczych drzew, (oznaczonych odpowiednimi numerami identyfikacyjnymi w inwentaryzacji przyrodniczej gminy miejskiej i wiejskiej Kamienna Góra, przeprowadzonej w 1993 r.).

Tab 4. Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie miasta

Lp.	Obiekt	Lokalizacja	Nr rejestru
1.	aleja z 20 dębów szypułkowych	obok ruin zamku Grodztwo	2/616
3.	grupa drzew z 18 dębami szypułkowymi i 3 olchami czarnymi	Przy ul. Fornalskiej, nad brzegiem Bobru	577
8.	dąb szypułkowy	Przy ul. Skłodowskiej	572
9.	dąb szypułkowy	na terenie posesji internatu LO przy ul. Słonecznej	575
10.	dąb szypułkowy	Przy ul. Fornalskiej	578
12.	klon pospolity	Przy ul. Spacerowej	576
13.	klon srebrzysty	Przy ul. Papieża Jana Pawła II	419
14.	lipa szerokolistna	Przy ul. Słonecznej	564
15.	lipa szerokolistna	Przy ul. Słonecznej	565

2. Dla ochrony unikalnych i wyróżniających się elementów przyrodniczych oraz krajobrazu w masywie Rudaw Janowickich w bezpośrednim sąsiedztwie miasta oraz w części jego terenów (dotyczy to kompleksu leśnego na Antonówce i w części położonej obok zabudowy), został utworzony Rudawski Park Krajobrazowy na mocy uchwały nr VIII/49/89 WRN w Jeleniej Górze z dn. 16.11.1989 r. W 1999 roku został opracowany dla Parku plan ochrony, zatwierdzony Rozporządzeniem Wojewody Jeleniogórskiego nr 5/98 z dnia 26 maja 1998 r. Prace nad planem doprowadziły do znacznego powiększenia jego powierzchni (z 8.814 ha do 15.705 ha). Na południe od terenów miasta planuje się utworzyć Park Krajobrazowy Gór Kruczych i Zaworów, położony na terenie gminy Kamienna Góra w jej południowo – wschodniej części. W 1996 r. opracowana została dokumentacja dla utworzenia Parku, która uzasadnia jego utworzenie na powierzchni 4.154 ha (z otuliną o powierzchni 3.456 ha). W granicach Parku i

jego otuliny znalazłyby się m. in.: Czadrów i Krzeszów, położone na obrzeżu terenów miejskich. Ponadto Uchwałą Rady Miejskiej Nr VI/33/99 z dnia 27.01.99 uznano 119 ha lasów położonych w obrębie leśnym Kamienna Góra za lasy ochronne. Wzięto pod uwagę następujące kategorie ochronności:

- lasy wodochronne o łącznej powierzchni 42 ha,
- lasy ochrony przed przemysłem o łącznej powierzchni 4 ha,
- lasy w odległości do 10 km od granicy administracyjnej miasta o łącznej powierzchni 73 ha.

8.8. Hałas

1. Pomiary hałasu dokonane w mieście ujawniły sześć obszarów, w których poziom hałasu przekracza 70 dB (co oznacza, że występują tu krytyczne warunki akustyczne). Głównym źródłem hałasu jest ruch drogowy.

Tab. 5. Miejsca szczególnego zagrożenia hałasem

Lp.	Ulica	poziom hałasu w dB	liczba osób narażonych na hałas
1.	Bohaterów Getta	71,7	788
2.	Broniewskiego	71,7	235
3.	Jeleniogórska	72,6	2.012
4.	Kościuszki	71,1	1.345
5.	Waryńskiego	71,9	472
6.	Wojska Polskiego od Broniewskiego do Kościuszki	72,2	182

9. UWARUNKOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

9.1. Rys historii rozwoju przestrzennego miasta

1. Niedostępność terenu, niesprzyjające warunki klimatyczne oraz dość słabe gleby powodowały, iż obszar miasta aż do średniowiecza pozostawał poza zasięgiem stałego osadnictwa. W okresach wcześniejszych był on penetrowany przez różne grupy ówczesnych ludzi, o czym świadczą tzw. ślady osadnicze. Występują one w niewielkiej ilości tylko na terasach nad zalewowymi Bobru, bądź też w niewielkiej od nich odległości. Duża rozpiętość chronologiczna pomiędzy datowaniami tych śladów - pierwszy pochodzi z mezolitu, następne 2 z późnego neolitu, 3 ślady z okresu brązu - wyraźnie wskazuje na ich sporadyczny charakter. Dopiero w średniowieczu wkroczyło tu stałe osadnictwo, związane z ogólnym rozszerzaniem się ówczesnej sieci osadniczej oraz powstaniem nowych szlaków handlowych, prowadzących z Czech przez Bramę Lubawską na Śląsk, oraz w kierunku Łużyc.

2. Pierwszy raz wzmiankowano nazwę położonej tu osady w 1249 r., kiedy to książę Bolko Rogatka zezwolił benedyktynom z Krzeszowa (osadzonym tam zaledwie przed 7 laty na mocy darowizny ks. Anny) lokować na prawie niemieckim wieś targową Landishute, położoną w widłach rzek Bóbr i Zadrna. Nazwa niemiecka Kamiennej Góry- Landeshutte, oznacza „Strażnica Kraju” i związana jest z pogranicznym położeniem ulokowanego tu XIII w. grodu. Liczne podania wspominają o zamku, który stał na niedostępnej skale w pobliżu dolnej bramy miejskiej i nazywał się Strażnica. Istnienie w mieście dworu książęcego potwierdzają dokumenty, został on jednak zburzony jeszcze przed otoczeniem Kamiennej Góry murami. Nazwa dzisiejszego miasta pojawiła się po raz pierwszy w w/w dokumencie z 1249 r., w którym użyte zostało określenie „Camena Gora” jako nazwa góry, na której stokach bierze

początek potok Lesk. W różnych okresach historycznych nazwa miasta ewoluowała, przyjmując rozmaite formy: Landishute (1249); Landishuta (1299, 1318, 1343); Landishute (1292, 1352); Lantshute (1300); Landishuttam (ok.1305); Landeshute (1316); Landeswot (1318); Landishut (1334, 1343); Lantzhutte (1337); Landeshut (1345); Landshut (1345, 1353); Lanczhut (1346); Landshutta (1350); Landishutt (1355); Landeshutt (1652); Landshutt (1667); Landeshut (1765); Landeshut im Reisengebirge (1932); Landeshut in Schlesien (1933).

3. Treść dokumentu książęcego z 1249 r. sugeruje relokowanie na prawie niemieckim już istniejącej osady targowej. Istnieje hipoteza, według której założycielem grodu, około 1202 r. był książę Śląska Henryk Brodaty. Przyjmuje się, że powstała tu w 1249 r. osada targowa na cyplu u ujścia Zadrny do Bobru, chroniona przez usytuowany w pobliżu warowny gród. Ok. 1292 r. dokonano nowej lokacji miasta, które otrzymało wtedy mury obronne, determinujące przez następne stulecia jego rozwój przestrzenny. Dzięki nim miasto skutecznie obroniło się w 1295 r. przed najazdem króla Czech Wacława II, a także w 1426 r. przed najazdem husytów.

4. Centralnym punktem miasta był w średniowieczu rynek, prawdopodobnie o długości ok. 80 m. i szerokości ok. 70 m. Na środku rynku ok. poł. XIV w. wzniesiony został ratusz. W pewnym oddaleniu od rynku został wybudowany w 1294 lub 1295 r. kościół parafialny. W XV w. doszło do zmiany rozplanowania przestrzennego miasta, która związana była z budową nowych murów obronnych z kamienia i cegły. Prowadziły do niego dwie bramy: Górna i Dolna, miasto miało wtedy 16 ulic. Pewne problemy stwarzała tu bliskość rzeki Bóbr, w interesie mieszkańców miasta leżała troska o należyty stan brzegów, mostów i urządzeń hydrotechnicznych. W XVI w. miasto rozwijało się zarówno w obrębie murów miejskich, jak i poza nimi. Zabudowania przedmiejskie powstawały wzdłuż zachodniej i południowo-wschodniej partii murów miejskich. Rozwój przedmieścia w stronę północną był ograniczony w związku z założeniem tzw. Grodzta (Kreppelhofu). Powstało ono ok. 1508 r. w pobliżu murów miejskich jako okazała rezydencja renesansowa z folwarkiem. Dwór ten rozbudowywano wielokrotnie: w XVI w. (1566, 1588), w 1824 r. i w 1872 r.; obecnie zrujnowany, pozostaje, obok zabudowy Starówki, jednym z dominujących elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. W lutym 1548 r. pożar zniszczył 84 domy mieszkalne z ogólnej liczby ok. 170. W 1566 r. spaliły się kolejne 24 domy. Pod koniec XVI w. było tu 146 domów mieszkalnych, a na przedmieściach 62.

5. Pierwsza połowa XVII w. to okres upadku miasta. Już od lat 20-tych tego wieku miasto odczuwało skutki toczącej się w Rzeszy i Cesarstwie wojny trzydziestoletniej. Wielokrotnie plądrowane przez żołnierzy cesarskich i szwedzkich prawie całkowicie podupadło, zaś ludność wyniszczyły epidemie i głód. Największe szkody wyrządził pożar, który w październiku 1638 r. strawił całą zabudowę miasta (90 domów mieszkalnych gorzelnie, słodownię, młyn, łaźnię, kramy i jatki) za wyjątkiem kościoła i 5 domów mieszkalnych. Liczba mieszkańców ówczesnej Kamiennej Góry zmniejszyła się wtedy niemal o 3/4 (przed wybuchem wojny trzydziestoletniej mieszkało tu 650 osób, ok. poł. XVII w. zaledwie 160). Druga połowa XVII w. aż po lata 40-te XVIII w. wiązała się ze stopniową odbudową miasta. W 1660 r. zakończono odbudowę ratusza, który jednak szybko okazał się zbyt mały i w latach 1692-1694 r. został rozbudowany. Ratusz zajmował północno-zachodnie naroże rynku i miał 28 m długości i 18 m szerokości. Z jego bryły wyrastała wysoka na 43 m wieża.

6. Bardzo dobra koniunktura gospodarcza determinowała dynamiczny rozwój miasta na przełomie XVII i XVIII w. Wiazała się ona z dużym popytem na dolnośląskie płótno lniane, produkowane w znacznych ilościach w mieście i jego otoczeniu. Istotne znaczenie dla miasta miało porozumienie króla szwedzkiego Karola XII z cesarzem Józefem I, które zezwoliło na wybudowanie na Śląsku 6 świątyń protestanckich, tzw. „kościółów łaski”, a także na rozwój szkolnictwa ewangelickiego. Kamienna Góra uzyskała w ramach tego porozumienia zezwolenie na budowę w/w kościoła, ale poza murami, po jej stronie północno-wschodniej. Powstał wtedy okazały kompleks, w którego skład weszły: kościół, probostwo oraz budynek szkoły ewangelickiej, która działała już od 1710 r. Powstanie tego zespołu doprowadziło do wybudowania w murach miejskich furty łączącej miasto z kościołem.

7. Rozwój miasta zahamowało zajęcie w 1763 r. Śląska przez Prusy. Po pierwsze zerwane zostały tradycyjne powiązania handlowe Kamiennej Góry z krajami, które pozostały pod władzą Habsburgów. Po drugie długi okres wojen śląskich doprowadził do stagnacji gospodarczej i dewaluacji pieniądza. Po trzecie Kamienna Góra i okolice stały się obszarem działań wojennych w trakcie tzw. drugiej (1744-

1745) i trzeciej wojny śląskiej (1756-1763). 23.VI.1760 r. doszło pod Kamienną Górą do zacieklej bitwy, w której wojska austriackie rozbiły znacznie słabszy korpus pruski broniący Przełęczy Kamiennogórskiej. Rozwojowi miasta nie sprzyjał także okres wojen napoleońskich.

8. W początkach XIX w. rozpoczęto likwidację zrujnowanych, średniowiecznych murów obronnych. Prace rozbiórkowe nie miały zaplanowanego charakteru i ciągnęły się prawie do końca XIX w. Na niektórych odcinkach utworzono na miejscu dawnych murów planty, do dziś fragmenty murów przetrwały jako elementy konstrukcyjne innych budowli. W 1837 r. zlikwidowano Bramę Górną, a w 1862 r. Dolną. W zabudowie pierzei przyrynkowych i wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych miasta dominowały kamienice 3 kondygnacyjne o kilkusiosowych elewacjach. Większość tych domostw powstało w XVIII w., ale niektóre z nich mają XVII wieczny rodowód. Najokazalsza była pierzeja południowa rynku z kamienicami o późnobarokowych, bogatych elewacjach. W złym stanie znajdował się ratusz, w 1873 r. zdecydowano się go rozebrać. Pozyskany z rozbiórki gruz wykorzystano do zasypania wypełnionych błotem i szlamem fos. Zbiegło się to z rozbiórką części murów, a pozyskany teren wykorzystano na wytyczenie promenady.

9. Zakrojony na szeroką skalę proces modernizacji miasta rozpoczął się w II połowie XIX w. Już w 1863 r. rozpoczęto przebudowę miejskiej sieci wodociągowej zastępując rury drewniane żelaznymi i budując nowe zbiorniki wodne. W 1864 r. wybudowano gazownię miejską. Ponownie zmodernizowano sieć wodociagową w 1888 r., a także uruchomiono nowe ujęcia wody pod Krzeszowem. W latach 1901-1905 doprowadzono wodociągi na przedmieścia. Do 1910 r. wybudowano sieć kanalizacyjną, obejmującą całe miasto. W 1865 r. pierwsze ulice otrzymały oświetlenie gazowe. W 1909 r. rozpoczęła się elektryfikacja Kamiennej Góry (objęła ona przede wszystkim użytkowników prywatnych, gdyż zakłady przemysłowe już wcześniej posiadały własne siłownie). W okresie przełomu wieków powstało wiele budynków użyteczności publicznej: w 1881 r. nowa poczta, w 1890 r. nowy budynek szkolny, w 1893 r. szpital, w 1896 r. bank. Najważniejszą inwestycją finansowaną przez budżet miasta była budowa nowego ratusza, ukończona w 1905 r. Rok wcześniej została oddana do użytku nowa siedziba władz powiatowych. Powstawały też obiekty innego typu. W 1881 r. poświęcono nowe cmentarze katolicki i żydowski.

10. Od lat 40-tych XIX w. zaczęto rozbudowywać sieć połączeń drogowych o utwardzonej nawierzchni, łączących Kamienną Górę z pobliskimi miastami oraz poszczególnymi miejscowościami powiatu. W 1867 r. oddano do użytku linię kolejową, która łączyła Lubawkę i Kamienną Górą z Sędziszawem i ukończoną w 1858 r. linią kolejową Zgorzelec-Jelenia Góra-Wałbrzych-Wrocław. W 1905 r. uruchomiono linię kolejową Kamienna Góra-Kowary-Jelenia Góra (zelektryfikowaną w 1932 r.), a w 1914 r. łącznik do Marciszowa. Stacja kolejowa, która w wyniku budowy nowych odcinków torów, stała się niewielkim węzłem, znajdowała się poza granicami administracyjnymi Kamiennej Góry, w Daleszowie Dolnym. Na przełomie wieków przyłączono do Kamiennej Góry Czadrówkę (Klein Zieder) i Daleszówkę Dolną (Nieder Leppersdorf). Zwiększyło to obszar miasta 3-krotnie do 1160 ha. Wzrosła też znacząco liczba jego mieszkańców do 12.655 w 1903 r. W 1928 r. przyłączono do Kamiennej Góry części mająratu Grodztwo, należące wcześniej do rodziny zu Stolberg-Werniegerode, tj. wieś Grodztwo (Krepelhof) z opisywanym wcześniej zamkiem i Daleszowem Górnym (Ober Leppersdorf).

11. Podstawą rozwoju gospodarczego miasta w XVII – XIX w. była produkcja tkanin lnianych, która intensywnie rozwijała się tu od poł. XVII w. Po kryzysie wywołanym wojnami śląskimi stosunkowo szybko nastąpiła odbudowa życia gospodarczego. W 1787 r. działało tu już 96 warsztatów tkackich, zaś handlem paralo się 31 hurtowników płótna i 42 kupców. Pod koniec XVIII w. zaczęły powstawać pierwsze manufaktury tkackie. W mieście osiedlili się również tkacze adamaszku i batystu z Czech i Saksonii. Był to już jednak okres schyłkowy płóciennictwa kamiennogórskiego. Przeszarżała organizacja oparta wciąż na chałupnictwie, nie gwarantowała ani odpowiedniej jakości, ani konkurencyjnych cen, zwłaszcza dla ówczesnych produktów angielskich. Kurczeniu się produkcji towarzyszyła likwidacja firm trudniących się handlem płótna: w 1807 r. było ich w mieście 22, w 1834 – 11, a w 1847 r. już tylko 2. Poza tkactwem rozwijane były tu również inne formy produkcji. Od k. XVIII w. podejmowane były próby eksploatacji surowców mineralnych. W okresie tym w latach 1767-1786 działała w pobliżu miasta kopalnia węgla kamiennego. W 1789 r. uruchomiono na krótko kopalnię węgla „Louise”, ponownie wznowiono w niej eksploatację w 1799 r. W najlepszych latach wydobywano w niej 100 t. węgla rocznie. Trudne warunki wydobycia węgla w wodonośnym terenie podwyższały koszty eksploatacji i ok.

1869 r. kopalnia ta została definitywnie zamknięta. Jeszcze raz w 1873 r. podjęto próbę eksploatacji węgla w Daleszowie Górnym (obecnie części Kamiennej Góry). Okresowo czynna do I wojny światowej kopalnia „Ernst Wilhelm” dawała do 555 t. węgla rocznie przy 1300 zatrudnionych pracownikach (dane z 1876 r.). Próby oparcia gospodarki kamiennogórskiej o eksploatację surowców mineralnych nie były później kontynuowane.

12. Koniec wieku XIX i początek XX to podobnie jak na terenach całego Dolnego Śląska to okres ogromnego przyspieszenia w uprzemysłowieniu miasta. Większość zakładów przemysłowych powstałych w tym okresie została wybudowana poza granicami ówczesnej zabudowy, zostały one jednak z czasem wchłonięte przez rozwijającą się zabudowę miejską. Zakłady przemysłowe budowano również na terenie należącej do miasta wsi Czadrówka i między Kamienną Górą a Daleszówką Dolną. Pod koniec XIX w. pomyślnie zakończyła się restrukturyzacja ówczesnego przemysłu włókienniczego. Len zastąpiła bawełna i częściowo jedwab jedwab. W 1841 r. podjęta tu działalność pierwsza przędzalnia mechaniczna. Założony w 1852 r. w Kamiennej Górze przez braci Methnerów dom handlowy wprowadził nową formę produkcji tkanin, opartą o system nakładczy. Ich przedsiębiorstwo zaopatrywało w przędze liczne rzesze tkaczy zamieszkujących powiat kamiennogórski. Po wprowadzeniu w 1879 r. granicznych ceł ochronnych zostały stworzone warunki, które pozwoliły tkactwu chałupniczemu przetrwać do lat 20-tych XX w. (w 1880 r. w całym powiecie działało blisko 6 tys. warsztatów tkackich, a w 1913 r. jeszcze 1290 i 400 w 1927 r.). O gospodarczym obliczu Kamiennej Góry tych czasów wyraźnie zadecydował rozwój przemysłu włókienniczego. Firma Methnerów szybko przekształciła się w spółkę akcyjną „Schlesische Textilwerke Methner & Frahne”, która od wcześniejszej organizacji działalności chałupniczej przeszła do produkcji fabrycznej. Po przyłączeniu w 1903 r. zakładów w Czadrówce i Daleszowie Dolnym na terenie Kamiennej Góry działały 2 przędzalnie lnu i 5 mechanicznych tkalni. W ramy przemysłowe ujęta też została inna tradycyjna gałąź wytwórczości kamiennogórskiej – do 1904 r. w mieście powstały 2 fabryki obuwia i zmechanizowana garbarnia. Inne znaczące przedsiębiorstwa z tego okresu to odlewnia żelaza i duży browar.

13. Okres I wojny światowej to dla produkującego na potrzeby wojska przemysłu kamiennogórskiego okres wyjątkowej prosperity. Do łask wrócił w tym okresie tradycyjny surowiec włókienniczy – len. Dobra koniunktura na wyroby lniane utrzymała się do lat 20-tych. Jej załamanie nastąpiło w latach 1927-1928. Ostry kryzys utrzymał się w tej branży do połowy lat 30-tych. Pierwszym symptomem poprawy było uruchomienie w 1933 r. fabryki sztucznego jedwabiu. W okresie międzywojennym w Kamiennej Górze działały 4 przedsiębiorstwa, powstałe jeszcze w XIX w. Należały do nich fabryki w mieście, okolicy a także w dalszych regionach. Największe przedsiębiorstwo spółka „Methner & Frahne” w 1931 r. połączyło się ze świebodzicką firmą „Kramsta AG”. Jeszcze przed I wojną światową przestała istnieć jedna z fabryk obuwia. Druga po korzystnym okresie wojennym, w latach 20-tych ograniczała produkcję i zatrudnienie. Wśród innych zakładów przemysłowych Kamiennej Góry w okresie międzywojennym należy wymienić fabrykę maszyn włókienniczych i rolniczych E. Baucha i zakłady metalurgiczne C. Rennera produkujące kasy pancerne i drzwi stalowe. W trakcie II wojny światowej na przedmieściach Kamiennej Góry na Antonówce powstała fabryka amunicji.

14. Po II wojnie światowej utrzymana została w zasadzie bez zmian wykształcona przed wojną struktura przestrzenna przemysłu kamiennogórskiego, w którym dominujący udział miało włókiennictwo i produkcja obuwia. W latach sześćdziesiątych, siedemdziesiątych a także w późniejszym okresie zrealizowano na terenie miasta trzy większe zespoły zabudowy wielorodzinnej oraz znaczne kompleksy zabudowy jednorodzinnej, które rozwijały ukształtowany do II wojny światowej układ przestrzenny miasta.

4.2. Charakterystyka wybranych elementów dziedzictwa kulturowego

1. Podstawowymi elementami zabytkowego układu śródmiejskiego miasta jest jego układ urbanistyczny, wywodzący się ze średniowiecznej lokacji oraz historycznie wykształcone zespoły zabudowy, skupione wokół dawnego rynku (obecnie Placu Wolności) i prowadzących do niego ulic, Placu Kościelnego oraz w otoczeniu dawnego ewangelickiego „Kościoła Łaski” na Górze Parkowej. Zestawienie zabytkowych obiektów podaje się w poniższym zestawieniu:

Tab. 6. Obiekty zabytkowe miasta, ujęte w rejestrze zabytków PSOZ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA KAMIENNA GÓRA

Lp.	Obiekt, okres, adres	nr rej.	z dnia
1.	układ urbanistyczny miasta	366	25.11.56
2-18	budynki mieszkalno-usługowe przy Pl. Wolności (d. Rynku): nr 1 z pocz. XIX w. nr 2 z pocz. XIX w. nr 5 z pocz. XIX w. nr 6 z pocz. XIX w. nr 7/8 z pocz. XIX w. nr 9 z pocz. XIX w. nr 10 z pocz. XIX w. nr 11 z pocz. XIX w. (Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego) nr 12z pocz. XIX w. nr 13 z pocz. XIX w. nr 15 z pocz. XIX w. nr 16 z pocz. XIX w. nr 18 z pocz. XIX w. nr 23 z pocz. XIX w. nr 26 z pocz. XIX w. nr 27 z pocz. XIX w. nr 30 z pocz. XIX w.	1147 1144 1077/J 1443 1442 1442 932/J 1011 1441 1440 1010 1439 1438 642 1437 1436	11.11.64 7.10.65 25.06.91 7.10.65 7.10.65 7.10.65 7.10.65 5.11.90 8.01.64 7.10.65 7.10.65 8.01.64 7.10.65 6.10.65 10.02.60 6.10.65 6.10.65
19.	ratusz z pocz. XIX w, Pl. Grunwaldzki 1	495/J	28.06.77
20.	fragmenty murów miejskich z XV w.	597	25.08.59
21.	budynek d. sanatorium z łącznikiem w Szpitalu Specjalistycznym Chorób Narządu Ruchu z pocz. XIX w.	886/J	2.02.87
22.	park przy d. zamku z końca XIX w.	527/J	15.06.79
23.	ruiny zamku z XVII-k. XIX w.	290	27.07.51
24.	kościół pomocniczy p.w. M. Boskiej Różańcowej z pocz. XVIII w., d. kościół ewangelicki p.w. św. Trójcy	310	5.03.56
25.	kościół parafialny p.w. ś.ś. Piotra i Pawła z fragm. z XIV-XVI, XVIII i k. XIX w.	1146	11.11.64
26-28	budynki mieszkalne przy ul. K. Miarki nr 17 z pocz. XIX w. nr 27 z k. XVIII w. nr 31 z k. XIX w.	1434 1159/J 1425	6.10.65 9.05.94 6.10.65
29.	Bud. mieszkalny przy ul. Mickiewicza 2 z k. XIX w.	1082/J	9.09.91
30.	Bud. mieszkalny przy ul. Okrzei 14, d. Dom Łoży z II poł. XIX w.	1338/J	15.06.98
31.	Bud. fabryczny „Intermoda” przy ul. Waryńskiego 4 z k. XIX w.	957/J	17.07.89
32.	Sąd Rejonowy przy ul. Wojska Polskiego 36, z pocz. XX w.	1078/J	25.07.91
33.	Bud. mieszkalny przy ul. Żeromskiego 6, z k. XIX w.	1081/J	28.08.91
34.	Cmentarz żydowski z 2 poł XIX w.	980/J	4.09.89

2. Poza w/w obiektami blisko 450 obiektów zabytkowych odnotowuje się w tzw. spisie konserwatorskim. Wyraźnie koncentrują się one w ciągach ulic Bohaterów Getta (13), T. Broniewskiego (8), Fabrycznej (6), M. Fornalskiej (18), Jana Pawła II (15), Katowickiej (17), Kościuszki (39), Legnickiej (9), Lubawskiej (20), K. Miarki (18), A Mickiewicza (11), Mostowej (8), Ogrodowej (8), Rybiej (12), M. Skłodowskiej (13), Słowińskiej (15), Sportowej (7), Towarowej (13), L. Waryńskiego (17), Wojska Polskiego (27) i S. Żeromskiego (9).

3. Wśród obiektów nie ujętych w rejestrze PSOZ znajdują się m. in.: dworzec PKP, hotel „Karkonosze”, wieża ciśnieniowa na Górze Zamkowej, Dom Kultury, cmentarz komunalny z kaplicą. Dokładniejsze badania umożliwią wprowadzenie części z nich do grupy obiektów ujętych w rejestrze zabytków, co pozwoli na pełne objęcie ich ochroną konserwatorską. W znacznej części omówione wyżej obiekty są zdekapitalizowane i wymagają gruntownej modernizacji, dotyczy to zwłaszcza zabytkowej zabudowy mieszkalnej i w części usługowej. Pozostający w ruinie obiekt tzw. Grodzka wymaga specjalnych zabiegów ochronnych i utrwalenia jego pozostałości.

4. System ochrony środowiska kulturowego tworzą w obszarze miasta:

- wyznaczone w obowiązującym planie miejscowym zagospodarowania przestrzennego strefy ochrony konserwatorskiej, obejmujące tereny Starego Miasta z częścią zabudowy wokół ulic Katowickiej, Kościuszki, Papieża Jana Pawła II a także tereny Grodzictwa, rejon ul. Słowackiego oraz tereny Szpitala Chorób Narządów Ruchu z parkiem,
- zespół obiektów zabytkowych, ujętych w rejestrze zabytków PSOZ.

10. UWARUNKOWANIA DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNE I WARUNKI ZAMIESZKIWANIA

1. W końcu 1999 r. miasto zamieszkiwało 23.167 osób (w tym 11.132 mężczyzn i 12.035 kobiet). Liczba ta w ostatnim dziesięcioleciu zmalała z ok. 23.600 osób w 1989 r. (przy okresowym wzroście w 1994 r. do 23.643 osób). Odpowiednie dane przedstawia się poniżej:

Tab. 7. Liczba mieszkańców miasta w latach 1989-1999

Rok	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Liczba miesz-kańców	23.598	23.552	23.529	23.606	23.602	23.643	23.562	23.487	23.276	23.123	23.167

Ogólną charakterystykę sytuacji demograficznej miasta na tle otoczenia przedstawia następujące zestawienie:

Tab. 8. Podstawowe dane demograficzne (k. 1998 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Małżeństwa na 1000 ludności	Urodzenia żywe na 1000 ludności	Przyrost naturalny na 1000 ludności
1.	Miasto Kamienna Góra	6,0	9,8	0,2
2.	Gmina Kamienna Góra	4,8	11,6	2,9

2. Dominującą grupę ludności miasta stanowi grupa produkcyjna (z 59,4% ogółu ludności), znaczną – przedprodukcyjną (z 25,9%), stosunkowo małą - poprodukcyjną (z 14,7%). Struktura ta jest bardzo zbliżona do średniej krajowej, mimo to wskazać należy, że także i tu zachodzą procesy starzenia się ludności w analogiczny sposób jak dla wielu ośrodków miejskich Polski, w tym i Dolnego Śląska. Stwarzają one nowe specyficzne potrzeby związane z rozwojem systemu opieki zdrowotnej i społecznej oraz przynoszą istotne zmiany dla funkcjonowania systemu oświaty w mieście. Strukturę wiekową mieszkańców miasta ilustrują dane z końca 1999 r.

Tab. 9. Struktura wiekowa mieszkańców (1999 r.)

Wiek	0-6		7-15		16-19		20-65		20-59		pow. 65		pow. 60		Razem		
Płeć	M.	K	M	K	M	K	M.	K	M	K	M	K	M	K	M+K		
Liczba	871	786	1.450	1.283	822	791	7.046	6.716	943	2.459	11.132	12.035	23.167				

3. Rozbudowany system obsługi mieszkańców miasta należy uznać za wystarczający pod względem struktury, ale niezadowolający jeśli chodzi o stan techniczny obiektów i standard ich wyposażenia. Na system ten składają się w poszczególnych dziedzinach:

- w sferze oświaty i wychowania:
  - 3 Przedszkola Publiczne (nr 1 z grupami żłobkowymi przy ul. Spacerowej 12, nr 2 przy ul. Kościuszki 1 oraz nr 3 przy ul. Jana Pawła II/20),
  - 3 Szkoły Podstawowe (nr 1 przy Placu Kościelnym 1, nr 2 przy ul. Jeleniogórskiej 13, nr 4 przy ul. Skłodowskiej-Curie 2),
  - Szkoła Podstawowa Specjalna przy ul. Fornalskiej 11,
  - Gimnazjum nr 1 utworzone na bazie Szkoły Podstawowej nr 5 przy ul. Lubawskiej 8,

- Szkoła Podstawowa nr 4 w Zespole Szkół Ogólnokształcących przy ul. Skłodowskiej-Curie 2,
  - Gimnazjum nr 2 utworzone na bazie Zespołu Szkół Ogólnokształcących przy ul. Skłodowskiej-Curie 2,
  - Liceum Ogólnokształcące (z adresem j.w.),
  - Zespół Szkół Zawodowych przy ul. Traugutta z 4 liceami o profilu ekonomicznym i handlowym), 2 technikami, Średnim Studium Administracyjno-Biurowym oraz 3 zasadniczymi szkołami zawodowymi,
  - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna przy ul. Jana Pawła II 17,
  - Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna (z adresem j.w.)
  - Środowiskowa Świetlica Dziecięca przy ul. Papieża Jana Pawła II 10,
  - Świetlica Profilaktyczna przy ul. Kościuszki 4;
  - w sferze opieki zdrowotnej:
    - Zespół Opieki Zdrowotnej przy ul. Bohaterów Getta,
    - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny Chorób Narządów Ruchu ul. Korczaka,
    - 3 apteki,
    - pogotowie Ratunkowe przy ul. Bohaterów Getta 10;
  - w sferze kultury:
    - Centrum Kultury przy ul. Kościuszki 4,
    - Muzeum Tkactwa Dolnośląskiego przy Placu Wolności 11,
    - Miejska Biblioteka Publiczna kat. „A” przy ul. Kościuszki 4,
    - Galeria „Centrum” przy ul. Kościuszki 4,
    - Kino „Szarotka” przy ul. Słowiańskiej 6;
  - w sferze sportu i rekreacji:
    - Stadion Miejski przy ul. Słowackiego,
    - korty tenisowe przy ul. Kościuszki,
    - Ośrodek Wodny przy ul. Kościuszki,
    - Międzyszkolny Ośrodek Sportowy przy ul. Ściegiennego,
    - Kamiennogórski Klub Sportowy „Olimpia” (z adresem j.w.),
    - Zarząd Oddziału Miejskiego Szkolnego Związku Sportowego (j.w.),
    - Międzyszkolny Klub Sportowy „Sudety” (j.w.),
    - Miejski Ośrodek Sportów Siłowych i Tężyzny Fizycznej „Relax” przy ul. Kościuszki 4;
  - w sferze usług administracji oraz bezpieczeństwa publicznego:
    - Komenda Policji przy ul. Lubawskiej 6,
    - Urząd Miasta Kamienna Góra przy Placu Grunwaldzkim 1,
    - Urząd Gminy Kamienna Góra przy Al. Wojska Polskiego 10,
    - Starostwo Powiatowe przy ul. W. Broniewskiego 15,
    - Urząd Skarbowy przy ul. Świerczewskiego 10,
    - Prokuratura Rejonowa przy ul. Broniewskiego 15,
    - Sąd Rejonowy przy ul. Wojska Polskiego 36,
    - Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy ul. Wojska Polskiego 11,
    - 3 Urzędy Pocztowe: przy ul. Świerczewskiego, Korczaka i Słowiańskiej.
4. Specjalną rolę w życiu miasta spełniają kościoły, w tym:
- kościoły rzymsko-katolickie przy ul. Karola Miarki 31, Placu Kościelnym 1 oraz na Osiedlu Krzeszowskim,
  - Ewangelicko-Augsburski przy Placu Kościelnym,
  - Zielonoświątkowy przy ul. Katowickiej.
5. Zabudowa mieszkalna miasta koncentruje się w obszarze śródmiejskim (z dużym udziałem usług towarzyszących), w ciągu ul. Jeleniogórskiej i Bohaterów Getta, w zwartym kompleksie poniżej ul. Kościuszki na wschód od centrum miasta, na Osiedlu Krzeszowskim oraz na południu od centrum w rejonie ul. Lubawskiej. Zabudowę powstałą w tych trzech ostatnich zespołach cechuje uniformizacja charakterystyczna dla wznoszonych w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych budynków wielorodzinnych. Zabudowę mieszkaniową miasta charakteryzują w globalnym ujęciu następujące dane:
- ogólna ilość mieszkań - 7.632,

- ogólna ilość izb - 22.313,
- ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań (w m²) - 378.347,
- wskaźnik zagęszczenia mieszkań - 3.00 os/1 mieszkanie,
- wskaźnik liczby osób na 1 izbę - 1.01 os/1 izbę,
- wskaźnik wielkości powierzchni użytkowej/1 mieszkańca- 16,5 m²/1 osobę.

6. Przytoczone wyżej dane można odczytać jako bardzo korzystne wskaźniki na tle innych ośrodków. Trzeba tu jednak podkreślić, że znaczny udział istniejącej w mieście zabudowy pochodzi sprzed 1945 r. Istnieją w związku z tym ogromne, wieloletnie zaniedbania w sferze remontów i konserwacji budynków komunalnych. Proces prywatyzacji mieszkań nie przyczynił się znacząco do poprawy tego stanu, gdyż remonty budynków, które nie zostały sprzedane w całości pozostają w gestii władz komunalnych, zaś ich mieszkańcy ze względu na koszty, niechętnie angażują się w remonty. Podejmowane działania na rzecz rozwiązania problemów mieszkaniowych mniej zamożnych rodzin nie są skuteczne, gdyż rynkowe ceny mieszkań są barierą dla większości mieszkańców, a szczególnie dla młodych rodzin. Odczuwalny jest brak uzbrojonych, nowych terenów pod budownictwo komunalne. Na odczuwalny w niektórych rejonach miasta niski standard zamieszkiwania składają się:

- znaczna dekapitalizacja istniejącej zabudowy i braki w jej wyposażeniu technicznym (dotyczy to zwłaszcza obszaru ścisłego centrum),
- uciążliwość ruchu drogowego (dotyczy to zwłaszcza zabudowy położonej w ciągach ulic Jeleniogórskiej, Bohaterów Getta, Lubawskiej),
- utrudniony dostęp do śródmiejskiego zespołu usługowo-handlowego (dotyczy to terenów obrzeży miasta).

11. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z ROZWOJEM STRUKTURY PRODUKCYJNO-USŁUGOWEJ

11.1. Uwarunkowania związane z uruchomieniem Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości

1. Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z 9 września 1997 roku utworzona została na terenie miasta oraz na terenie m. i gm. Nowogrodzic Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości. Powierzchnia Strefy w Kamiennej Górze wynosi 119,44 ha, w Nowogrodzcu 106,98 ha. Na terenie miasta wyodrębnione zostały dwa kompleksy:

- Kamienna Góra I – teren po zlikwidowanych zakładach przemysłowych o powierzchni 9,2 ha, zabudowany budynkami i budowlami o powierzchni użytkowej 56.075 m²,
- Kamienna Góra II- teren nie zabudowany, o powierzchni 110,24 ha, położony w północno-zachodniej części miasta.

Strefa została ustanowiona na 20 lat. W okresie 10 lat od momentu rozpoczęcia działalności gospodarczej istnieje tu możliwość zwolnienia dochodu od podatku dochodowego w wysokości równoważności poniesionych wydatków inwestycyjnych. Poziom inwestycji uprawniających do całkowitego zwolnienia od podatku dochodowego wynosi 400 tys. EURO, z tym że korzystanie z takiej ulgi uzależnione jest od spełnienia szczególnych warunków. Zwolnienie takie może także nastąpić z tytułu zatrudnienia, przy czym za każdych 10 pracowników przysługuje 25% zwolnienia. Po okresie 10 lat przedsiębiorca ma prawo do 50% zwolnień od dochodu.

2. Na terenie Strefy preferowana jest zgodnie z w/w Rozporządzeniem RM działalność produkcyjna w następujących dziedzinach:

- przemysł włókienniczy i tekstylny (dla zatrudnienia wykwalifikowanej kadry, wywodzącej się ze zlikwidowanych przedsiębiorstw tej branży),
- przemysł obuwniczy (związany z dostępnością siły roboczej po upadku zakładów obuwniczych „Karkonosze”,
- przemysł drzewny i meblarski (związany z tradycjami przemysłowymi i wykwalifikowaną kadrami),
- przemysł elektromaszynowy i elektroniczny (związany z koniecznością wprowadzenia nowych gałęzi przemysłu, oferujących pracę absolwentom szkół o tym profilu),
- przemysł materiałów budowlanych (związany z dostępnością surowca i chłonnym rynkiem zbytu),

- przetwórstwo tworzyw sztucznych (jako interesująca branża dla małych i średnich przedsiębiorstw, będących z założenia podstawą rozwoju Strefy),
  - przetwórstwo rolno-spożywcze (umożliwiające rozszerzenie rynku zbytu dla lokalnych produktów rolnych).
3. Utworzenie Strefy pozwala na pełniejsze wykorzystanie wysokich, potencjalnych szans rozwojowych regionu, związanych z:
- jego dogodnym położeniem i bliskością korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim (A4 i A3),
  - bliskością granic Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec,
  - istnieniem rozbudowanego szkolnictwa przygotowujące młodzież do różnych zawodów.
4. W Strefie preferuje się małe i średnie przedsiębiorstwa. Do końca 1999 r. pięciu inwestorom planującym rozpoczęcie działalności gospodarczej w KSSEMP udostępniono teren o powierzchni 7,7 ha. Zainwestują oni ok. 15,5 mln zł, a pracę znajdzie w ich zakładach ok. 350 osób. Rozwój Strefy będzie uzależniony w głównej mierze od napływu inwestorów, profilu i wielkości produkcji, zapotrzebowania na media oraz czynników wynikających m.in. z wzajemnych porozumień. Nakłady związane z budową zakładów oraz infrastruktury wewnętrznej poniosą sami inwestorzy, natomiast koszty rozwoju infrastruktury doprowadzającej media do granic strefy poniosą zarządzający i dysponenti mediów oraz w części samorząd miasta.

11.2. Uwarunkowania rozwoju produkcji i usług

1. Podstawowym problemem warunkującym rozwój gospodarczy miasta jest powstrzymanie znacznego spadku liczby miejsc pracy, jaki dokonał się tu w latach 1990-1999 w związku z upadkiem silnie rozwiniętego tu przemysłu lekkiego. Liczba osób pracujących na terenie Kamiennej Góry w omawianym okresie zmalała z ok. 9.300 do 6.700, zaś miasto i cały subregion uznany został za teren zagrożony szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym. Struktura zatrudnienia ok. 6.700 osób pracujących na terenie miasta była w 1998 r. następująca:

- 37,5% osób związana była z działalnością produkcyjną,
- 16% - z ochroną zdrowia i opieką socjalną,
- 8% - z transportem, gospodarką magazynową i łącznością,
- 7% - z pośrednictwem finansowym,
- 6,5% - z handlem oraz naprawami pojazdów i artykułów przeznaczenia osobistego,
- 5,5% - z edukacją.

2. Wg danych z połowy 1999 r. na terenie miasta funkcjonuje ok. 1.500 podmiotów gospodarczych, z czego:

- 38% zajmowało się handlem oraz naprawami pojazdów i artykułów przeznaczenia osobistego,
- 11% zajmowało się obsługą nieruchomości, wynajmem i działalnością związaną z prowadzeniem interesów,
- 11% zajmowało się budownictwem,
- 9% zajmowało się działalnością produkcyjną,
- 8% zajmowało się transportem, gospodarką magazynową i łącznością.

Wyraźnie dominuje tu sektor prywatny: z 1.484 jednostek funkcjonujących tu w k. 1998 r. tylko 36 stanowiły firmy sektora publicznego, zaś 1.448 były to firmy prywatne (w tym 160 firmy osób fizycznych). Trudna sytuacja oraz nienajlepsze perspektywy przemysłu tradycyjnie funkcjonującego na terenie miasta nakazują wiązać jego rozwój gospodarczy z funkcjonowaniem małych i średnich firm, związanych głównie ze strefą usług dla ludności. W Kamiennej Górze na 1000 mieszkańców zaledwie 55 prowadzi działalność gospodarczą. Jest to wartość wyraźnie niższa niż w przypadku podobnych miejscowości w regionie.

11.3. Analizy dotyczące lokalizacji większych obiektów handlu oraz stacji obsługi samochodów

Analizy potrzeb w zakresie rozbudowy sieci placówek handlowych na terenie miasta, związanej przede wszystkim z ewentualnymi możliwościami zlokalizowania tu dużych obiektów handlowych o pow. do 1.500 m² wskazują na dwa miejsca, w których takie obiekty mogą powstać w najbliższym otoczeniu ul. Wałbrzyskiej, w ciągu drogi nr 370 Jelenia Góra – Wałbrzych:

- w I wariantcie – u północno-wschodniego wlotu do miasta, w bardzo wyeksponowanym pod względem krajobrazowym miejscu, z urozmaiconą rzeźbą terenu, wymagającą niekonwencjonalnych rozwiązań architektonicznych,
- w II wariantcie – naprzeciw istniejącej stacji paliw przy ul. Wałbrzyskiej, w miejscu o dobrej dostępności komunikacyjnej.

W obrębie omawianego ciągu komunikacyjnego, w północno-wschodniej części miasta (przy ul. Wałbrzyskiej i Krzeszowskiej) oraz w jego zachodniej części (przy ul. Jeleniogórskiej u zachodniego wylotu miasta) możliwe jest ulokowanie dużych stacji paliw z towarzyszącymi obiektami handlowo-gastronomicznymi.

11.4. Uwarunkowania rozwoju produkcji rolnej i leśnej

1. Rolnicza działalność produkcyjna ze względu na niesprzyjające warunki klimatyczne jak i dotychczasowe kierunki rozwoju, wyraźnie preferującego jego funkcję przemysłową ma na terenie miasta charakter raczej marginalny. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni miasta sięga co prawda ok. 53,6% ale w znacznej mierze są to grunty tylko częściowo użytkowane. Tylko 383 ha z ogólnej powierzchni 963 ha użytków rolnych należy do sektora indywidualnego, w którym dominuje uprawa gruntów ornych (w ok. 65,5%), w części wykorzystywane są łąki i pastwiska (w ok. 30%). Specyficzną formą rolnictwa jest tu funkcjonowanie kilku zespołów ogródków pracowniczych, których produkcja służy potrzebom własnym ich użytkowników.

2. Na terenach leśnych, stanowiących lasy ochronne i obejmujących 280 ha, tj. ok. 15,8% ogólnej powierzchni miasta prowadzona jest gospodarka zgodnie z ustaleniami planów urzędniowych, które w rejonie Antonówki uwzględniać winny ustalenia planu ochrony Rudawskiego Parku Krajobrazowego.

11.5. Uwarunkowania rozwoju rekreacji i turystyki

Miasto dysponuje rozwiniętą bazą dla potrzeb codziennej rekreacji i wypoczynku, w której skład wchodzi przede wszystkim kompleks rekreacyjny z zalewem nad rzeką Zadrna oraz stadion miejski z towarzyszącymi urządzeniami Siłowni Klubu „Relax” (wymagający znacznych nakładów na modernizację i dostosowanie do aktualnych potrzeb). Uzupełnieniem sieci usług tego typu jest nowo oddany do użytku kryty basen, usytuowany przy ul. Fabrycznej. Wysoka ocena potencjalnych możliwości rozwoju turystyki w mieście wiąże się z tym, że otaczają je atrakcyjne tereny turystyczno-wypoczynkowe masywu Rudaw Janowickich oraz Gór Kruczych i Zaworów, w których sąsiedztwie znajduje się kompleks klasztorny w Krzeszowie o wyjątkowej wartości. Dla potencjalnie dużych możliwości zaspokojenia rozwijającego się tu ruchu turystycznego, dla którego miasto stanowi naturalny węzeł rozrządowy brakuje tu odpowiedniej bazy. Tworzą ją obecnie m.in.:

- kwatery prywatne z 20 miejscami,
- stacja turystyczna z 20 miejscami,
- hotel pracowniczy przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym Chorób Narządu Ruchu z 20 miejscami,
- hotel „Pan Tadeusz” z 20 miejscami i restauracją,
- 3 restauracje („Kłos”, „Ratuszowa” i „Spółdzielcza”),
- 4 kawiarnie („Odette”, „U Leszka”, „Kacperek” i „Musik Box”, „Waleczne Serca”),
- herbaciarnia „Lotos”,
- 5 barów.

Obsługą ruchu turystycznego zajmują się:

- Biuro Usług Turystycznych „Centur Karkonosze” sp. z o.o.,

- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze.

12. UWARUNKOWANIA ROZBUDOWY UKŁADU KOMUNIKACJI

1. Miasto powiązane jest z dobrze rozwiniętą siecią dróg publicznych w jego najbliższym otoczeniu. Jedną z dwu głównych osi komunikacyjnych miasta o kierunku wschód – zachód jest droga wojewódzka nr 367 Jelenia Góra – Kowary – Kamienna Góra - Wałbrzych, IV kl. technicznej. Prowadzi ona zarówno ruch tranzytowy jak i lokalny. Drugą osią jest droga krajowa nr 5 (d. 371) Bolków – Lubawka, IV kl. technicznej, przebiegająca przez Kamienną Górę z północy na południe i przenosząca również ruch tranzytowy i lokalny. W układzie dróg krajowych przewiduje się gruntowną modernizację drogi nr 5 Bolków – Lubawka, w ramach której zakłada się wykonanie w I etapie odcinka Kamienna Góra – Lubawka i w II etapie Kamienna Góra – Marciszów. Z modernizacją tej drogi przemawiają następujące uwarunkowania:

- stanowi ona część ważnej trasy o znaczeniu międzyregionalnym, obsługującej tereny o silnym stopniu urbanizacji i uprzemysłowienia;
  - powiązana z nią rozbudowa przejścia granicznego w Lubawce wpłynie na skalę ruchu tranzytowego;
  - docelowo przejście to ma przejąć ruch prowadzący z północy Polski trasą E65, przechodzący obecnie przez przejście w Jakuszycach do Pragi.
2. Podstawowy układ komunikacyjny miasta tworzą w/w drogi, tj.
- droga wojewódzka nr 367 Jelenia Góra – Wałbrzych z przebiegiem ulicami: Jeleniogórską – Bohaterów Getta - Wałbrzyską,
  - droga krajowa nr 5 (d. 371) Bolków – Lubawka z przebiegiem ulicami: Legnicką – Wałbrzyską – Bohaterów Getta – Jana Pawła II – Sienkiewicza – Lubawską,
  - drogi powiatowe z przebiegiem przez ulice: Asnyka, Broniewskiego, Fornalskiej, Katowicką, Kościuszki, Krzeszowską, Okrzei, Polną, Spacerową, Waryńskiego, Wiejską, Wojska Polskiego.

Pozostałe elementy sieci drogowej na terenie miasta tworzą ulice lokalne i miejskie. W dokumentacji dotyczącej organizacji ruchu wewnętrznego w mieście zakłada się:

- odwrócenie kierunków ruchu na ulicach Broniewskiego i Waryńskiego,
- oznakowanie jako jednokierunkowej ul. Spacerowej od ul. Broniewskiego do ul. Waryńskiego,
- zmianę kierunku ruchu na ul. Rossenbergów,
- zmianę przebiegu drogi głównej na skrzyżowaniu ulic: Waryńskiego – Lubawskiej – Fornalskiej,
- całkowitą zmianę organizacji ruchu w obszarze Starego Miasta w dostosowaniu do ustaleń planu miejscowego tej części miasta.

3. Położenie miasta w pobliżu niedalekiego przejścia granicznego w Lubawce, prowadzącego w kierunku Pragi jest bardzo atrakcyjne dla rozwoju gospodarki na jego terenie i aktywizacji turystycznej. W obrębie zachodnich i północnych obrzeży terenów zainwestowanych miasta planuje się budowę autostrady A3 Szczecin-Lubawka. Jej przebieg został ustalony we wskazaniu lokalizacyjnym nr 7/98 znak BA-5/WG/2031/98 z dn. 17.08.1998 r. wydanym przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W najnowszych opracowaniach koncepcyjnych resortu transportu zakłada się jako alternatywę budowę drogi ekspresowej (ruchu szybkiego) w obrębie w/w korytarza dla A3.

4. Przez teren miasta przebiegają następujące linie kolejowe:

- Nr 299 jednotorowa, pierwszorzędna, pasażersko-towarowa: Kamienna Góra – Lubawka – Granica Państwa (nie zelektryfikowana),
- Nr 308 znaczenia miejscowego Kamienna Góra – Jelenia Góra (wyłączona obecnie z ruchu, w części zdemontowana).

Rola kolei w układzie transportowym miasta i w ruchu osobowym systematycznie maleje, co jest związane z ekonomicznymi uwarunkowaniami funkcjonowania PKP.

13. UWARUNKOWANIA ROZBUDOWY SIECI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

13.1. Zaopatrzenie w wodę

1. Miasto jest zaopatrywane w wodę z ujęć infiltracyjnych w Janiszowie i w Betlejem o łącznych zasobach dyspozycyjnych 550 m³/h. Po rozbudowie wydajność w/w ujęć może wynieść 660 m³/h, zaś obecny pobór sięga 330 m³/h. Obydwa ujęcia są połączone z miastem magistralami o średnicy 500 mm i 250 mm.

2. Na terenie miasta znajdują się cztery zbiorniki o łącznej pojemności ok. 4.350 m³. Sieć rozdzielcza o długości ok. 56,6 km wykonana jest w części z rur stalowych (o długości 27,4 km), w części z rur żeliwnych (o długości 22,8 km) o średnicach 300, 250, 200 i 100 mm. Ponadto znajduje się tu około 6,5 km sieci wodociągowej, wykonanej z rur azbestocementowych. Sieć ta zapewnia wysoki stopień zaopatrzenia w wodę mieszkańców miasta, sięgający ok. 99,4%. Obecnie miasto posiada rezerwę wody w ilości ok. 200 m³/h, co stwarza dobre możliwości dalszego jego rozwoju. Zużycie wody w gospodarstwach domowych wynosiło w końcu 1998 r. 1083,2 dam³, tj. 46,5 m³/1 mieszkańca.

13.2. Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków

1. Ścieki komunalne odprowadzane są przy pomocy sieci kolektorów o długości łącznej 84,2 km i o średnicach 800, 400 i 300 mm do miejskiej oczyszczalni ścieków o przepustowości 14.700 m³/d. Przepustowość oczyszczalni wykorzystana jest obecnie w około 70%, co stwarza możliwości przyłączenia nowych odbiorców. Sieć kolektorów obejmująca całe miasto pracuje w systemie grawitacyjnym. W większości są to nowe kolektory, pozostające w dobrym stanie technicznym i wykorzystane w 50% ich przepustowości. Z sieci tej korzysta ok. 97% mieszkańców miasta, jednak konieczne jest dalsze porządkowanie gospodarki ściekowej, szczególnie w zakresie odprowadzania nieczystości z działających na terenie miasta zakładów przemysłowych.

13.3. Ciepłownictwo

Znaczna część zabudowy miejskiej ogrzewana jest przez elektrociepłownię położoną w północnej części miasta, posiada ona moc 137 MW. Jej możliwości grzewcze nie są obecnie w pełni wykorzystane. Produkuje ona również parę technologiczną, która może być przesyłana do odbiorców. W związku z tym istnieją praktyczne możliwości przyłączenia do elektrociepłowni terenów całego miasta oraz nowych odbiorców ciepła zarówno z terenów budownictwa mieszkaniowego jak i usługowo-produkcyjnego, a także pełnej likwidacji uciążliwych małych kotłowni. Obecnie realizuje się ten program przez budowę sieci ciepłowniczej prowadzącej do ciepłowni przy ul. Cichej, w rejonie ul. Kościuszki i przez Stare Miasto.

13.4. Gazownictwo

Miasto zaopatrywane jest w gaz z gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Kowary-Wałbrzych oraz z gazociągu średniego ciśnienia relacji Kamienna Góra-Czarny Bór. Odbiorcy gazu zaopatrywani są w gaz z czterech stacji redukcyjno-pomiarowych pierwszego i drugiego stopnia. Istniejąca sieć o długości 34,9 km zapewnia pełne pokrycie potrzeb mieszkańców miasta. W k. 1998 r. było na terenie miasta 6.501 odbiorców gazu, zaś zużycie łączne wynosiło ok. 7.400 m³.

13.5. Elektroenergetyka

Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną w mieście odbywa się z głównego punktu zasilania 110/20 kV, znajdującego się przy ul. Towarowej w zachodniej części miasta, z dyspozycyjną rezerwą mocy ok. 42 M_vA, możliwą do zwiększenia o kolejne 16 M_vA. Przez teren miasta od strony zachodniej przebiegają linie 110 kV. W obszarze miasta znajdują się 53 stacje transformatorowe 20/0,4 kV, z których zasilani są odbiorcy bytowo-komunalni i przemysł. W k. 1998 r. 7.713 odbiorców zużywało 11.844 MWh energii elektrycznej, co daje wskaźnik 508,7 kWh/na 1 mieszkańca. Obsługą i dostawą energii elektrycznej odbiorcom zajmuje się Rejon Energetyczny w Jeleniej Górze.

13.6. Telekomunikacja

Abonenci telefoniczni w liczbie 3.400 są obsługiwani w mieście przez Zakład Telekomunikacji TPSA w Jeleniej Górze i Sieć Dialog. Centrala telefoniczna TPSA o pojemności 8.000 NN jest połączona z siecią krajową kablem światłowodowym Bolków – Kamienna Góra – Lubawka. Zakład telekomunikacji TPSA w Jeleniej Górze dokonał pełnej modernizacji sieci telekomunikacyjnej w mieście, co umożliwia przyłączenie nowych abonentów. Tereny miasta objęte są zasięgiem telefonii komórkowej Era GSM i Centertel.

13.7. Gospodarka odpadami

Nieczystości stałe wywożone są z terenu miasta na wysypisko komunalne w Lubawce, służące deponowaniu nieczystości z trzech gmin (z miasta Kamienna Góra, z gminy wiejskiej Kamienna Góra oraz miasta i gminy Lubawka). Wielkość nagromadzonych tu odpadów szacuje się na ok. 200 tys. m³, zaś pojemność wysypiska szacuje się na 4.000 tys. m³. Obiekt ten wymaga modernizacji, by w pełni spełnione były wymogi ochrony środowiska. Przewidywany maksymalny okres jego eksploatacji to ok. 10 lat. Na terenie miasta nie funkcjonuje kompleksowy system segregacji odpadów. Jeden z podstawowych problemów rozwoju miasta to brak wypracowania kompleksowej koncepcji gospodarki odpadami na terenie miasta i powiatu.

13.8. Obrona cywilna i zagadnienia ochrony przeciwpowodziowej

1. Na terenie miasta znajduje się szereg budowli i urządzeń obrony cywilnej. Należą do nich przede wszystkim bunkry i ukrycia zabezpieczające (na terenie Antonówki i przy ul. Wiejskiej) oraz tunele kute w skale (zlokalizowane przy ulicach: Ks. Bolka I, Lubawskiej, Jedwabnej, Wiejskiej, Lubawskiej oraz w Antonówce).

2. Miasto nie ucierpiało w istotny sposób podczas powodzi w 1997 r., mimo niewielkiej ilości urządzeń ochrony przeciwpowodziowej. Ilość wałów ochronnych nie jest duża ze względu na położenie miasta w stosunkowo wąskich dolinach rzeki Bóbr i Zadrna. Zasięg ostatniej powodzi był monitorowany. Wyznaczona granica terenów zalewowych stanowi podstawę do wytyczenia strefy zakazu wznoszenia budowli w ich obrębie.

14. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z ISTNIEJĄCYM STANEM ZAINWESTOWANIA ORAZ WŁADANIA

1. Układ przestrzenny Kamiennej Góry tworzy szereg elementów, które powstawały stopniowo wraz z historycznym rozwojem miasta. Dominuje wśród nich stare miasto na lewym brzegu rzeki Bóbr, powstałe w okresie średniowiecza, egzystujące niegdyś w ścisłym związku ze zrujnowanym obecnie Zamkiem Grodzitwo. Innymi elementami powstałymi w historycznym procesie rozwoju miasta są tereny przemysłowe, położone na zachód i południe od centrum wzdłuż doliny Bobru, tereny kolei przebiegające wzdłuż zachodniej granicy terenów zainwestowanych oraz zabudowa mieszkaniowa z okresu XVIII, XIX i XX wieku, powstała na skutek obudowania głównych dróg dojazdowych do centrum miasta, tj. ulic: Jeleniogórskiej, Legnickiej, Lubawskiej, Kościuszki. Najmłodszymi elementami struktury funkcjonalno- przestrzennej są tereny modernistycznej blokowej zabudowy przy ulicy Wałbrzyskiej i Słowackiego, tereny zabudowy jednorodzinnej przy ulicach Lubawskiej, Śląskiej, Krzeszowskiej oraz Wysokiej. Zwartą zabudowę miejską uzupełnia system terenów otwartych, na który składają się tereny rolnicze, tereny urządzonej zieleni miejskiej i kompleksy leśne.

2. Strukturę użytkowania gruntów Kamiennej Góry, oprócz terenów zabudowy o różnych funkcjach, cechuje znaczący udział terenów otwartych, tj. gruntów rolnych i leśnych. Łączna ich powierzchnia (na tle całkowitej powierzchni miasta - 1.797 ha), przedstawia się następująco:

- użytki rolne - 963 ha,
- lasy oraz tereny zadrzewione i zakrzewione - 280 ha,
- grunty pod wodami - 26 ha,
- tereny zainwestowane - 528 ha.

15. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO- IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA

1. Na podstawie analizy poszczególnych elementów diagnozy stanu zagospodarowania przestrzennego oraz uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, można w następujący sposób scharakteryzować miasto:

- ma ono atrakcyjne warunki położenia geograficznego, związane z sąsiedztwem terenów chronionych Rudaw Janowickich oraz Gór Kruczych i Zaworów a także pobliskiego Masywu Kar-konoszy,
- posiada wartościowe zasoby środowiska kulturowego, w szczególności zabytkowy układ prze-strzenny śródmieścia, wymagający jednak kompleksowej odbudowy,
- miasto odgrywa ważną rolę w systemie obsługi mieszkańców sąsiednich gmin,
- miasto dysponuje znacznymi rezerwami terenowymi dla wprowadzenia nowej zabudowy produkcyj-no-usługowej i mieszkaniowej,
- miasto posiada nadwyżki energii elektrycznej, ciepłej oraz wody, a także wolne moce przerobowe oczyszczalni ścieków, co stwarza dobre warunki dla wprowadzania nowych inwestycji,
- regres gospodarki, jaki ma miejsce w ostatnich latach w związku z restrukturyzacją przemysłu na terenach miasta spowodował wzrost liczby ludzi pozostających bez zatrudnienia, co stanowi źródło licznych problemów społecznych.

2. Główne problemy rozwojowe miasta wiążą się z potrzebą wyeliminowania barier rozwojowych i opóźnień cywilizacyjnych, które określić można następująco:

- brak rozwiniętego, zintegrowanego systemu terenów zielonych, sprzyjających poprawie warunków zamieszkiwania oraz lokalnego krajobrazu,
- dysproporcje w rozwoju funkcjonalno-przestrzennym oraz w standardach zamieszkiwania w poszczególnych częściach miasta,
- brak postępów w wyprowadzeniu uciążliwego, tranzytowego ruchu drogowego z centrum miasta,
- brak uzbrojonych terenów pod nowe inwestycje,
- brak wypracowanych alternatywnych rozwiązań dla dotychczasowych, znajdujących się w zaniku form produkcji i związanych z tym negatywnych zjawisk społecznych.

1. CELE ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

Celem strategicznym rozwoju przestrzennego miasta jest uzyskanie takiej jego struktury, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta walory przyrodnicze i kulturowe oraz własne zasoby dla potrzeb rozwoju oraz poprawy warunków życia mieszkańców. Cel ten będzie realizowany przez następujące cele bezpośrednie:

- rozbudowę kompleksowego systemu ochrony przyrody i krajobrazu w Kotlinie Kamiennogórskiej oraz poprawę stanu środowiska,
- pełne wykorzystanie przyjętych zasad ochrony i racjonalnego kształtowania środowiska przyrodniczego oraz jego rewitalizacji w procesy zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego i przestrzennego miasta,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, służąca utrwalaniu tożsamości miasta i utrzymaniu głównych elementów jego struktury funkcjonalno – przestrzennej z przeprowadzeniem kompleksowej rewaloryzacji Starego Miasta,
- uzyskanie wzrostu gospodarczego i zwiększenie efektywności gospodarowania przy wykorzystaniu szczególnych walorów położenia,
- uzyskanie wysokich standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym oraz harmonizacja układu przestrzennego miasta.

2. MODELOWE ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO

1. Diagnoza stanu zagospodarowania przestrzennego miasta oraz jego uwarunkowań pozwala na określenie następujących, podstawowych zasad kształtowania i rozwoju jego struktury przestrzennej:

- na strukturę tę składają się wyodrębnione strefy zróżnicowanych form aktywności; największe znaczenie dla integracji przestrzennej obszarów miasta ma strefa śródmiejska – rozwoju handlu i usług; dominują na jej terenie obszary zabudowy mieszkalnej o wysokiej intensywności z towarzyszeniem usług oraz tereny o wyodrębnionych funkcjach usługowych o znaczeniu ogólnomiejskim i ponadlokalnym; centrum miasta otaczają strefy zamieszkiwania (składają się one z istniejących terenów zabudowy mieszkaniowej o wysokiej i niskiej intensywności oraz terenów wskazanych dla rozwoju mieszkalnictwa) i strefy działalności gospodarczej (wśród nich największe znaczenie ma zachodni rejon miasta, ze znacznymi rezerwami dla działalności produkcyjnej); istotne dla komfortu zamieszkiwania w mieście jest również wykreowanie miejskiej strefy rekreacji, obejmującej swoim zasięgiem większe kompleksy zieleni miejskiej i pobliskich lasów;
- specjalnym zagadnieniem jest ochrona cennej pod względem architektonicznym i urbanistycznym zabudowy obszaru śródmieścia; obszar najcenniejszej pod tymi względami substancji miejskiej powinien znaleźć się w obrębie strefy rewaloryzacji – objętej odrębnymi, rygorystycznymi zasadami kształtowania zabudowy, przy czym wyeliminowanie uciążliwego ruchu tranzytowego z centrum miasta umożliwi stworzenie tu systemu ciągów pieszych i pieszo-jezdnych,
- istniejący system zieleni miejskiej, na który składają się w chwili obecnej rozproszone tereny parków, zieleńców, ciągów zieleni i małych kompleksów leśnych, powinien zostać zintegrowany przez ogólnomiejski układ ciągów zieleni wysokiej; podstawowe elementy tego układu powinny łączyć się ze sobą oraz stanowić obudowę głównych ulic i placów na terenie miasta,
- dla poprawy warunków zamieszkiwania należy dążyć do odtworzenia systemu naturalnego przewietrzania miasta, który tworzą lokalne korytarze ekologiczne (obudowane zielenią koryta cieków wodnych) w powiązaniu z doliną Bobru – korytarzem ekologicznym o znaczeniu ponadlokalnym.
- Przy rozbudowie i modernizacji układu komunikacyjnego miasta należy doprowadzić do pełnej eliminacji ruchu tranzytowego; system dróg głównych powinien zapewnić możliwość swobodnego przemieszczania się w kierunkach: południowym i północnym (w korytarzu drogi E65) oraz wschód i zachód; obciążenie ruchem w obszarze śródmiejskim powinien przejąć system ulic zbiorczych i lokalnych, objęty specjalnymi zasadami inżynierii ruchu (z ograniczeniami prędkości, ruchem jednokierunkowym, strefami ograniczonego parkowania),

2. Długofalowa realizacja powyższych zasad doprowadzi do uporządkowania struktury funkcjonalno – przestrzennej miasta z podkreśleniem roli jego historycznego centrum oraz poprawą standardów zamieszkiwania, pracy i wypoczynku. Dzięki aktywnemu porządkowaniu istniejących zespołów zabudowy,

koncentracji usług w centrum i przy głównych ciągach pieszych, wykreowaniu nowych terenów produkcyjno- usługowych oraz stworzeniu spójnego systemu zieleni miejskiej miasto uzyska nowoczesną strukturę. Jego wyposażenie w sprawne systemy obsługi technicznej oraz modernizacja układu komunikacyjnego podkreśli te walory.

3. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego miasta zasadniczą rolę w procesie ich realizacji pełnić będą przyjęte kierunki ochrony środowiska przyrodniczego. Określa się je poniżej w odniesieniu do ochrony:

- istniejących form geomorfologicznych i gleb,
- zasobów wodnych,
- ekosystemów leśnych,
- ekosystemów nieleśnych, flory i fauny,
- terenów zieleni urządzonej.

Ochrona w/w komponentów jest związana z wdrażaniem zasad ustalonych w planie ochrony Rudawskiego Parku Krajobrazowego i objęcie nimi północno-zachodniej części miasta, a także objęcie ochroną południowo- wschodniej części miasta (jako części otuliny planowanego do utworzenia Parku Krajobrazowego Gór Kruczych i Zaworów).

2. Przedmiotem ochrony form przyrody nieożywionej na terenie miasta są następujące obiekty geomorfologiczne:

- koryta i naturalnie ukształtowane brzegi cieków wodnych, w szczególności rzeki Bóbr i Zadrna,
- wzniesienia Gór Kamiennych i Rudaw Janowickich miasta wraz z ich lokalnymi kulminacjami.

Celem ochrony w/w obiektów jest zachowanie ich w istniejącej i niezmienionej postaci, uformowanej przez naturę. Dla realizacji w/w celu zakłada się w szczególności likwidację miejsc nielegalnego składowania śmieci na terenach leśnych, w pobliżu zbiorników wodnych, na terenach otwartych.

3. Dla ochrony gleb na terenie miasta zakłada się zachowanie występujących tu jednostek podziałowych gleb i przeciwdziałanie ich degradacji. Dla realizacji tego celu zakłada się w szczególności:

- ograniczenie odpływu powierzchniowego wód z terenów otwartych poprzez zwiększanie naturalnej retencji leśnej i glebowej,
- zalesienie i zadarnienie terenów narażonych na erozję wodną.

4. Przedmiotem ochrony zasobów wodnych na terenach miasta są zbiornik wód podziemnych GZWP nr 343 Dolina Bobru-Marciszów oraz dwa podstawowe elementy układu hydrograficznego miasta: rzeki Bóbr i Zadrna, a także ich dopływy. Celem ochrony w/w zasobów wodnych jest zachowanie obecnego układu hydrograficznego, ukształtowanego w wyniku oddziaływania naturalnych procesów obiegu wody. Wskazany wyżej cel osiągnięty będzie m.in. poprzez realizację następujących zadań:

- kompleksowe uporządkowanie gospodarki wodnej miasta na całym jego obszarze oraz w obszarze zlewni rzek Bóbr i Zadrna powyżej miasta,
- ochronę źródeł i stref źródłiskowych oraz ujęć wodnych,
- wspomaganie naturalnych procesów retencji oraz samooczyszczania się rzek i mniejszych cieków wodnych na terenie miasta.

5. Przedmiotem ochrony ekosystemów leśnych są zbiorowiska leśne położone na terenie miasta, zaś ich nadrzędnym celem jest utrzymanie ich dobrej kondycji i naturalnego charakteru oraz odtworzenie naturalnego charakteru. Elementami realizacji tego celu są w szczególności:

- ochrona naturalnej różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych w obszarze Rudawskiego Parku Krajobrazowego i planowanego Parku Gór Kruczych i Zaworów oraz ich otulin,
- utrzymanie dobrej kondycji lasów gospodarczych, poprzez prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej,
- powstrzymanie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach,
- realizacja znacznego programu dolesień.

6. Przedmiotem ochrony lądowych ekosystemów nieleśnych i flory w obszarze gminy są cenne zbiorowiska oraz chronione gatunki roślin, których obecność udokumentowana będzie na podstawie odpowiednich badań i inwentaryzacji. Celem ochrony w/w ekosystemów jest zachowanie pełnej różnorodności świata roślin, a w szczególności gatunków należących do roślin zagrożonych wskutek różnorodnej działalności człowieka. Dla ochrony wybranych gatunków zakłada się podobne działania.

7. Przyjęte kierunki ochrony poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego realizowane powinny być zwłaszcza w obrębie miejskiego systemu terenów zielonych oraz terenów chronionych, w którego skład wchodzi:

- tereny lasów ochronnych (wodochronnych oraz lasów ochrony przed wpływami przemysłu), znajdujące się na terenach miasta,
- tereny urządzonej zieleni miejskiej, na które składają się istniejące oraz postulowane do utworzenia parki, zieleńce, cmentarze i ogrody działkowe, z dominującym elementem wokół zbiornika wodnego przy Kościuszki,
- znajdujące się w granicach miasta tereny Rudawskiego Parku Krajobrazowego oraz planowanego Parku Gór Kruczych i Zaworów.

8. Dla poprawy stanu czystości powietrza atmosferycznego postuluje się:

- kontynuację działań proekologicznych w zakresie modernizacji lokalnych kotłowni,
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, w szczególności wzdłuż planowanego przebiegu autostrady oraz dróg krajowych Nr 5 (d. 371) i 367, a także wokół części terenów działalności produkcyjnej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

4. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

1. Zgodnie z przyjętymi celami rozwoju przestrzennego m. Kamienna Góra w jego ukierunkowaniu równie ważną rolę jak ochrona środowiska przyrodniczego pełnić będą przyjęte kierunki ochrony środowiska kulturowego. Przedmiotem ochrony są w tym zakresie:

- historycznie ukształtowany układ zabudowy śródmieścia.
- objęte ochroną obiekty i zespoły obiektów zabytkowych,
- zabytkowe założenia sakralne,
- cmentarze i parki publiczne,
- zabytkowe aleje,
- stanowiska archeologiczne.

2. Dla ochrony wartości kulturowych i krajobrazowych miasta określa się następujące kierunki działań:

- utrzymuje się obszary objęte ochroną konserwatorską, tj. strefy A i B tej ochrony oraz utrzymuje zasady ich zagospodarowania, określone w obowiązującym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego,
- zakłada się przywrócenie wysokiej wartości walorów architektoniczno-urbanistycznych zabudowy położonej w obrębie Starego Miasta,
- zakłada się kompleksowe rozwiązanie problemów i sposobów ochrony oraz odnowy zabytkowego założenia parkowego Góry Kościelnej wraz z zabytkowym kościołem przy ul. Parkowej w powiązaniu z obszarem śródmiejskim,
- zakłada się pełną ochronę konserwatorską dla obiektów wskazanych w tekście studium, ujętych w rejestrze PSOZ i wskazanych do objęcia ochroną,
- wyznacza się zespoły zabudowy XIX i XX –wiecznej wskazane do ochrony i rewitalizacji.
- zakłada się ochronę stanowisk archeologicznych w obrębie rozpoznanych obszarów eksploracji archeologicznej.

Postuluje się aktualizację rejestru i spisu obiektów zabytkowych, opracowanie ewidencji konserwatorskich oraz projektów zagospodarowania dla wszystkich założeń parkowych i cmentarnych.

3. Dla ochrony wartości kulturowych miasta ustala się w szczególności:

- przeprowadzenie kompleksowej rewaloryzacji Starego Miasta wraz z obiektami zabytkowymi znajdującymi się w jego obrębie,

- odnowę zabytkowego układu obiektów Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Chorób Narządów Ruchu przy ul. Korczaka,
- podjęcie działań służących humanizacji istniejących zespołów zuniformizowanej zabudowy mieszkaniowej w zespołach zabudowy wielorodzinnej,
- ochronę wglądów na panoramę Starego Miasta wzdłuż przebiegu planowanej autostrady A3 (drogi ekspresowej) oraz panoramę klasztoru w Krzeszowie z terenów Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Chorób Narządów Ruchu.

5. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ STREFOWANIA TERENÓW MIASTA

5.1. Kierunki rozwoju układu przestrzennego miasta

1. Zakładane w studium kierunki rozwoju przestrzennego miasta są kontynuacją przyjętych ustaleń w tym zakresie w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego. W związku z tym utrzymuje się sformułowane w nim ustalenia dotyczące:

- rozwoju funkcji miasta jako ośrodka o znaczeniu subregionalnym
- rozwoju zabudowy mieszkaniowej poprzez jej uzupełnienie, przebudowę i modernizację, pełnego wyposażenia zespołów zabudowy w infrastrukturę techniczną,
- przebudowy istniejącego układu komunikacyjnego,
- preferowania rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej w obszarze miasta i jego otoczeniu, wykorzystującej istniejące walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe,

2. Przyjęte wyżej zasady rozszerza się dodatkowo o:

- przyjęcie priorytetu dla inwestowania w obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości,
- wprowadzenie spójnego systemu urządzonych terenów zieleni miejskiej, powiązanych głównymi ciągami ekologicznymi - dolinami rzeki Bóbr i Zadrna oraz układem projektowanych alej i szpalerów,
- wprowadzanie na szeroką skalę dolesień w zachodniej części miasta, w obszarze położonym poza trasą planowanej autostrady A3 (drogi ekspresowej) oraz w jego południowej części.

5.2. Zasady strefowania

W studium wyodrębnia się w obszarze miasta następujące strefy, o zróżnicowanej polityce zagospodarowania przestrzennego:

- strefę modernizacji i rewitalizacji obszaru śródmiejskiego, obejmująca zabudowę centrum miasta; mieści się ona w obrębie ograniczonym: linią kolejową (w rejonie dworca kolejowego) od strony północno-zachodniej oraz ul. Fabryczną, południową granicą terenów dawnych zakładów „Len” do wysokości koryta rzeki Bóbr, a następnie linią poprowadzoną wzdłuż ulic: Broniewskiego, Spacerowej, Okrzei, Kościuszki, skrajem zabudowy przy ul. Skłodowskiej, granicą parku miejskiego, wokół kompleksu zabudowy usługowej przy ul. Lubawskiej, ul. Fornalskiej, wzdłuż bocznic kolejowej, wokół kompleksu zabudowy produkcyjnej w rejonie ulic Ściegiennego i Lompy, wzdłuż fragmentu bocznic kolejowej i ciągu Młynówki oraz ul. Chopina; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: pełną modernizację i uzupełnienie istniejącego układu zabudowy mieszkaniowej połączonej z rozwojem funkcji usługowych o znaczeniu ponadlokalnym; zakłada się tu proces rewaloryzacji należy ukierunkować tak, by utrzymany został w pełni zabytkowy charakter Starego Miasta; zakłada się tu ponadto wykreowanie pasaży usługowo-handlowych w ciągach ulic: Jana Pawła II, Broniewskiego, Spacerowej, Okrzei, Kościuszki, Wojska Polskiego, Pl. Grunwaldzkiego, Mickiewicza, Słowiańskiej, K. Miarki;
  - dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż mieszkalna i usługowa: dopuszcza się prowadzenie działalności produkcyjnej w istniejących obiektach produkcyjnych i produkcyjno-składowych, przy zaleceniu stopniowej eliminacji tego typu działalności;

- dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego, przy jednoczesnej ich modernizacji dla podniesienia standardów zamieszkiwania; dotyczy to w szczególności rozdzielczej sieci wodnej i gazowej;
- dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: eliminację ruchu tranzytowego pojazdów w obszarze całej strefy, poprzez poprowadzenie ulic głównych w innych częściach miasta z budową obwodnicy w ciągu drogi krajowej Nr 5 (d. 371); postuluje się zamknięcie rynku i bezpośrednio przylegających do niego ulic dla ruchu pojazdów, w wyjątku samochodów mieszkańców, zaopatrzenia oraz służb porządkowych i stworzenie tam strefy ruchu pieszego z pełnym jej udostępnieniem dla osób niepełnosprawnych,
- strefę usługową w rejonie ulic Krzeszowskiej i Kościuszki, obejmującą tereny planowanej zabudowy usługowej z dopuszczeniem funkcji mieszkalnej; jej granice wyznaczają: ulice Cmentarna, Krzeszowska, koryto rzeki Zadrna wzdłuż ul. Kościuszki, skraj zalewu; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: wprowadzenie jako wiodącej funkcji usługowej z dopuszczeniem funkcji mieszkalnej o niskiej intensywności;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego, przy jednoczesnej ich rozbudowie na terenach nowej zabudowy;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie roli ulic Krzeszowskiej i T. Kościuszki, jako jednych z głównych ulic wewnętrznego systemu komunikacyjnego miasta oraz poprowadzenie odcinka ciągu pieszo - rowerowego w kierunku Starego Miasta;
- strefę rozwoju usług ochrony zdrowia Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Chorób Narządów Ruchu przy ul. Korczaka, w powiązaniu z pobliskim kompleksem leśnym; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: utrzymanie istniejącej zabudowy obiektów szpitala, z kompleksową jej modernizacją i rewaloryzacją;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego, przy jednoczesnej ich modernizacji;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie istniejącego systemu ulic dojazdowych, ich modernizację oraz poprowadzenie odcinka ciągu pieszo - rowerowego do Starego Miasta;
- strefę mieszkaniową - „Antonówka”- obejmującą zespoły zabudowy mieszkalnej w północno-zachodniej części miasta; jej granice wyznaczają: ul. Jesionowa, północna granica kompleksu leśnego i tereny rolnicze wskazane do zalesiania; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy; utrzymanie i rozwój funkcji mieszkaniowej niskiej z budową nowych zespołów mieszkaniowych, funkcjonujących w powiązaniu z terenami Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego; korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego, przy jednoczesnej ich modernizacji dla podniesienia standardów zamieszkiwania oraz wyposażenie we wszystkie niezbędne media nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę we wschodniej części strefy;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego; utrzymanie roli ul. Jesionowej jako głównej ulicy łączącej tereny strefy z centrum miasta z budową drogi w północno- wschodniej części strefy dla potrzeb obsługi nowego zespołu mieszkaniowego;
- strefę mieszkaniową – północną, obejmującą tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej wysokiej intensywności, ograniczone od zachodu linią kolejową, od północy i wschodu terenami Miejskiej Oczyszczalni Ścieków i dawnych zakładów „Len”, od południa ul. Fabryczną; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: pełną modernizację i rozbudowę istniejącej zabudowy mieszkaniowej, połączoną z rozwojem podstawowych funkcji usługowych oraz z dopuszczeniem wprowadzania nowych elementów; zakłada się odrębne działania na rzecz odnowy otoczenia ruin Zamku Grodzko oraz eliminację zabudowy na terenach zarezerwowanych pod przebieg autostrady A3 i drogi krajowej Nr 5;

- dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż mieszkalna: dopuszcza się prowadzenie nieuciążliwej działalności produkcyjnej w istniejących już obiektach produkcyjnych i produkcyjno-usługowych;
- dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego na terenach już zainwestowanych, przy jednoczesnej ich modernizacji dla podniesienia standardów zamieszkiwania;
- dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie roli ul. Jeleniogórskiej i Wałbrzyskiej jako jednych z głównych ulic systemu komunikacyjnego miasta;
- strefę mieszkaniową południową, obejmującą tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej wysokiej i niskiej intensywności, ograniczone od zachodu linią kolejową, od wschodu ciekim wodnym Młynówka i korytem rzeki Bóbr, terenami zalesionymi na Górze Kościelnej w rejonie ul. Lubawskiej, skarpą na skraju doliny Bobru oraz fragmentem południowej granicy miasta; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: pełną modernizację i rozbudowę zabudowy mieszkaniowej, połączoną z rozwojem podstawowych funkcji usługowych, z dopuszczeniem wprowadzania nowych elementów; część opisywanych terenów zabudowy leży w strefie zagrożonej zalaniem w przypadku wystąpienia powodzi- objętej zakazem wprowadzania nowej zabudowy z zaleceniem podjęcia działań na rzecz wzmocnienia systemu ochrony przeciwpowodziowej;
  - dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż mieszkalna: dopuszcza się prowadzenie nieuciążliwej działalności produkcyjnej w istniejących już obiektach produkcyjnych i produkcyjno-usługowych;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego na terenach już zainwestowanych, przy jednoczesnej ich modernizacji dla podniesienia standardów zamieszkiwania;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie roli ul. Jeleniogórskiej jako jednej z głównych ulic systemu komunikacyjnego miasta;
- strefę mieszkaniową – wschodnią, obejmującą tereny istniejącej, blokowej zabudowy mieszkaniowej osiedla Krzeszowskiego i tereny objęte planem zagospodarowania przestrzennego „Wałbrzyska- Legnicka- Krzeszowska”, tereny planowanej zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności położone na wschód od ul. Krzeszowskiej aż do granicy istniejącego kompleksu leśnego oraz obszarów objętych dolesieniem, tereny istniejącej i planowanej zabudowy niskiej intensywności w rejonie ul. Wysokiej i Śląskiej, tereny istniejącej zabudowy wysokointensywnej wzdłuż ul. Słowackiego oraz zabudowę w rejonie ulic: Piastowskiej, Skłodowskiej, Kościuszki, Legnickiej; strefa ta otacza planowane tereny usług w rejonie ulic Krzeszowskiej i Kościuszki oraz strefę terenów otwartych (z terenami cmentarza, ogrodów działkowych, zalewu); na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: pełną modernizację i rozbudowę istniejącej zabudowy mieszkaniowej połączoną z rozwojem podstawowych funkcji usługowych z dopuszczeniem wprowadzania nowych elementów; wprowadzanie nowej zabudowy mieszkalnej niskiej intensywności w północnej części strefy (na terenie „Wałbrzyska- Legnicka- Krzeszowska”) oraz w jej południowej części w rejonie ulic Wysokiej i Śląskiej; zakłada się zabiegi na rzecz humanizacji zabudowy blokowej osiedla Krzeszowskiego, na co powinno składać się: zmiana wizerunku architektonicznego budynków, korekty układów funkcjonalnych i programowych, nasycenie terenów między blokowych elementami zieleni i małej architektury, poszerzenie programu podstawowych usług; część opisywanych terenów zabudowy w dolinie rzeki Zadrna leży w strefie zagrożonej zalaniem w przypadku wystąpienia powodzi- objętej zakazem wprowadzania nowej zabudowy z zaleceniem podjęcia działań na rzecz wzmocnienia systemu ochrony przeciwpowodziowej;
  - dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż mieszkalna: dopuszcza się prowadzenie nieuciążliwej działalności produkcyjnej w istniejących już obiektach produkcyjnych i produkcyjno-usługowych;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego na terenach już zainwestowanych, przy jednoczesnej ich modernizacji dla podniesienia standardów zamieszkiwania oraz rozbudowy na nowo powstających terenach mieszkalnych;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego- utrzymanie roli ulic Legnickiej, Wałbrzyskiej, Krzeszowskiej, Kościuszki, Słowackiego jako głównych ulic systemu komunikacyjnego

miasta, przy jednoczesnej ich modernizacji i przebudowie zgodnie ze współczesnymi wymogami inżynierii ruchu;

- strefę produkcji północną, obejmującą tereny przemysłowe, Miejskiej Oczyszczalni Ścieków oraz tereny zalewowe doliny Bobru w północnej części miasta; granice tych terenów stanowią: linia kolejowa, koryto rzeki Bóbr, fragment ul. Spacerowej, skraj zabudowy mieszkalnej przy ul. Jana Pawła II, zachodnia granica dawnych zakładów „Len” oraz tereny d. Zamku Grodztwo; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: utrzymanie funkcji produkcyjnej na terenach dawnych zakładów „Len” przy ochronie konserwatorskiej zabytkowych obiektów przemysłowych i ich rewitalizacji i wprowadzaniu nowych funkcji oraz utrzymanie funkcji Miejskiej Oczyszczalni Ścieków; część opisywanych terenów zabudowy leży w strefie zagrożonej zalaniem w przypadku wystąpienia powodzi- objętej zakazem wprowadzania nowej zabudowy (szczególnie w północnej części strefy) z zaleceniem podjęcia działań na rzecz wzmocnienia systemu ochrony przeciwpowodziowej;
  - dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż produkcyjno usługowa: dopuszczanie prowadzenia usług handlu i administracji i stopniową eliminację z terenu strefy istniejącej zabudowy mieszkaniowej;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego na terenach już zainwestowanych, przy jednoczesnej ich modernizacji rozbudowie zgodnie z potrzebami;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie roli ul. Wałbrzyskiej jako jednej z głównych ulic wewnętrznego układu komunikacyjnego miasta oraz utrzymanie rezerwy terenu w północnej części strefy pod przebieg autostrady A3 (drogi ekspresowej) i drogi krajowej Nr 5;
- strefę produkcji południową, położoną w dolinie Bobru na południe od strefy modernizacji i rewitalizacji obszaru śródmiejskiego; jej granice wyznaczają: koryto ciek wodnego Młynówka, fragment nieużytkowanej bocznicy kolejowej przebiegającej wzdłuż koryta Bobru, ulice Lompy i Ściegienne-go, koryto rzeki Bóbr i ul. Nadbrzeżna; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: utrzymanie funkcji produkcyjnej z ochroną konserwatorską zabytkowych obiektów przemysłowych oraz ich rewitalizacja i wprowadzaniem nowych funkcji; część opisywanych terenów zabudowy leży w strefie zagrożonej zalaniem w przypadku wystąpienia powodzi- objętej zakazem wprowadzania nowej zabudowy z zaleceniem podjęcia działań na rzecz wzmocnienia systemu ochrony przeciwpowodziowej; do części działań na rzecz poprawy przebiegu (wzdłuż południowej granicy strefy);
  - dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż produkcyjno- usługowa: zakłada się dopuszczanie prowadzenia usług i stopniową eliminację z terenu strefy istniejącej zabudowy mieszkaniowej;
  - dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego na terenach już zainwestowanych, przy jednoczesnej ich modernizacji rozbudowie zgodnie z potrzebami;
  - dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: utrzymanie roli istniejących na terenie strefy ulic w systemie komunikacyjnym miasta oraz likwidację nieużytkowanej linii kolejowej w kierunku Okrzeszyna;
- Specjalną Strefę Ekonomiczną Małej Przedsiębiorczości, położoną na zachód od terenów istniejącego zainwestowania miejskiego; jej granice wyznacza od zachodu przebieg przyszłej autostrady A3 (drogi ekspresowej) a od wschodu główna linia kolejowa; na terenie tej strefy zakłada się:
  - dla kształtowania zabudowy: utrzymanie istniejących funkcji produkcyjnej, baz, składów oraz terenów lokalizacji urządzeń infrastruktury technicznej (głównej stacji zasilania) oraz ich wprowadzanie na pozostałych terenach, objętych ustaleniami planu miejscowego; zakłada się tu taki sposób kształtowania zabudowy pod względem gabarytów i charakteru architektury, który umożliwi wyeksponowanie chronionej panoramy zabytkowego centrum miasta, widocznej z trasy w/w autostrady;
  - dla kształtowania zabudowy o funkcji innej niż produkcyjna: dopuszcza się prowadzenie różnego rodzaju usług i istniejącej oraz planowanej zabudowy mieszkaniowej;

- dla rozwoju i modernizacji sieci i urządzeń uzbrojenia technicznego: korzystanie z istniejących elementów sieci uzbrojenia technicznego na terenach już zainwestowanych, przy jednoczesnej ich modernizacji i rozbudowie, zgodnie z zapotrzebowaniem oraz sukcesywnym podłączaniem zabudowywanych terenów do miejskich systemów infrastruktury technicznej;
- dla modernizacji i rozwoju układu komunikacyjnego: zakłada się utrzymanie rezerwy terenu pod przebieg autostrady A3 (drogi ekspresowej) oraz odcinka drogi krajowej Nr 5, stanowiącego fragment obwodnicy miejskiej;
- strefy terenów otwartych; obejmujące swym zasięgiem kompleksy leśne, tereny wykorzystywane rolniczo oraz inne tereny otwarte poza zainwestowaniem miejskim; na terenie tych stref zakłada się:
  - częściowe utrzymanie istniejącego sposobu zagospodarowania bez zmian (lasów, zadrzewień śródpolnych, ogrodów działkowych, części terenów wykorzystywanych rolniczo),
  - wprowadzanie na dużą skalę programu dolesień,
  - pozostawienie w niezmiennym stanie przebiegu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz udroźnienie tych, których ciągłość została naruszona,
  - dopuszczenie działalności związanej z produkcją rolniczą, gospodarką leśną, rekreacją oraz innymi formami nie wpływającymi niekorzystnie na stan środowiska przyrodniczego.

5.3. Kierunki rozwoju zabudowy mieszkalnej i usługowej

1. Dla ukierunkowania działalności modernizacyjnej oraz realizacji nowych zespołów zabudowy mieszkalnej i usługowej przyjmuje się następujące zasady:

- w trakcie modernizacji i ewentualnej rozbudowy substandardowych budynków mieszkalnych i mieszkalno-usługowych niezbędne jest ich wyposażenie w kompletne powiązania z miejskimi sieciami uzbrojenia technicznego i dostosowanie do obowiązujących wymogów techniczno-budowlanych a także poprawa estetyki,
- w trakcie modernizacji zabudowy i zalecanej humanizacji wielorodzinnej blokowej zabudowy mieszkaniowej niezbędne jest dostosowanie jej do obowiązujących wymogów techniczno-budowlanych, a także poprawa estetyki powiązana z zalecaną przebudową wewnętrznych układów funkcjonalno-przestrzennych, przekryć, fasad oraz wprowadzanie elementów zieleni i małej architektury,
- w ramach realizacji nowych obiektów budowlanych przyjmuje się ich dowiązywanie do ciągów już istniejących układów zabudowy z przyjęciem gęstości, skali i charakteru zabudowy dostosowanych każdorazowo do indywidualnych wymogów danej lokalizacji; zakłada się wprowadzanie nowej zabudowy mieszkalno- usługowej w rejonie ulic Wałbrzyska- Legnicka- Krzeszowska (w obrębie północnej strefy mieszkalnej), w rejonie ulic Krzeszowska- Kościuszki w kierunku Krzeszowa (w obrębie wschodniej strefy mieszkalnej), a także w południowej części miasta.

5.4. Kierunki rozwoju terenów produkcji i usług

Aktywizacja gospodarcza terenów miasta jest jednym z jego celów rozwoju przestrzennego. Jej ukierunkowaniu służyć powinno zintegrowane podejście do planowania poszczególnych jego części, obejmujące zagadnienia środowiskowe gospodarcze i społeczne. Planowanie takie winno popierać wszelkie formy współpracy międzysektorowej i te inicjatywy, które prowadzą do utworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszą poziom umiejętności zawodowych zatrudnionych, przez szkolenia, kursy i prowadzą do znacznego udziału sektora prywatnego. Szczególne znaczenie w aktywizacji gospodarczej miasta oraz całego obszaru Kotliny kamiennogórskiej ma rozwój Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości oraz realizacja ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tej strefy i jej otoczenia.

5.5. Kierunki rozwoju produkcji rolnej i leśnej

1. Rozwój produkcji rolnej na terenie miasta, uzależniony od głębokiej restrukturyzacji swej bazy produkcyjnej, w dostosowaniu do nowych wymogów rynkowych będzie mieć charakter zanikowy. Produkcja rolnicza znajduje się tu w regresie, ze względu na mało korzystne warunki glebowo- kli-

matyczne, skomplikowane ukształtowanie terenu oraz wysoką konkurencyjność zatrudnienia w innych, niezwiązanych z produkcją rolną gałęziach gospodarki.

2. Kierunki rozwoju produkcji leśnej na terenach pozostających we władaniu Lasów Państwowych ustalane są w okresowo sporządzanych planach urzędniowych gospodarstw, zarządzanego przez Nadleśnictwo w Kamiennej Górze. Na terenach lasów komunalnych gospodarka leśna powinna być prowadzona z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i wartościowych komponentów miejscowego krajobrazu, z uwzględnieniem zasad ochrony przyrody przyjętych dla Rudawskiego Parku Krajobrazowego oraz planowanego Parku Krajobrazowego Gór Kruczych i Zaworów. W studium zakłada się wykorzystanie znacznych obszarów, nie zagospodarowanych należycie gruntów rolnych, położonych na zachód i południe od terenów zainwestowanych miasta dla ich zalesienia. Realizacja tego zadania wymaga opracowania długofalowego programu dolesień.

5.6. Kierunki rozwoju rekreacji i turystyki

W studium zakłada się rozwój różnorodnych form rekreacji i turystyki tranzytowej oraz ich koncentrację w centrum miasta - największego ośrodka osadniczego Kotliny Kamiennogórskiej. Aktywizacja i udostępnienie nowych terenów dla rekreacji i wypoczynku będzie mieć miejsce w obszarze rozbudowanego systemu terenów leśnych, zieleni urządzonej i terenów otwartych. Zakłada się przy tym rozbudowę i modernizację istniejących terenów rekreacji i turystyki, koncentrujących się wokół zbiornika wodnego przy ul. Kościuszki oraz Parku Miejskiego i kompleksu leśnego w sąsiedztwie Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego Chorób Narządów Ruchu przy ul. Korczaka.

6. KIERUNKI MODERNIZACJI I ROZBUDOWY UKŁADU KOMUNIKACJI

1. Zasadniczym elementem rozbudowy istniejącego układu sieci drogowej m. Kamienna Góra i jego otoczenia będzie budowa odcinka obwodnicy drogi krajowej Nr 5, przebiegającej w zachodniej części terenów miasta przez obszar Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości. Droga ta, poprowadzona w bezkolizyjnym przebiegu w stosunku do terenów mieszkalnych stanowić będzie zasadniczy element połączenia miasta z jego otoczeniem w skali regionalnej. Elementem uzupełniającym ten system o znaczeniu ponadregionalnym i transeuropejskim będzie realizacja autostrady A3 (drogi ekspresowej) Szczecin- Lubawka wzdłuż zachodniej granicy terenów zainwestowanych w/w Strefy.

2. W studium zakłada się przeprowadzenie pełnej modernizacji podstawowego układu ulic miejskich do uzyskania pełnych parametrów ulic głównych (G) i zbiorczych (Z) tak, aby odpowiadały one obowiązującym normatywom, a także budowę nowych ulic układu wewnętrznego, obsługujących istniejące i projektowane zespoły mieszkaniowe.

7. KIERUNKI MODERNIZACJI I ROZBUDOWY UKŁADU SIECI I URZĄDZEŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

1. W studium zakłada się utrzymanie istniejącego systemu zaopatrzenia miasta w wodę, opartego o źródła w Krzeszowie, które dysponują rezerwami w ilości ok. 200 m³/h. System ten zapewnia zaspokojenie potrzeb mieszkańców miasta w wieloletniej perspektywie ze względu na zmniejszone w ostatnich latach zużycie wody dla potrzeb przemysłu. Rozbudowie natomiast powinny podlegać elementy magistralnej i rozdzielczej sieci wodociągowej, w szczególności na nowych terenach planowanych pod zabudowę, w szczególności w obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości, uznanym jako obszar priorytetowych działań inwestycyjnych.

2. Miasto dysponuje wystarczającą rezerwą pojemności (ok. 30%) oczyszczalni ścieków dla poprawy działania i rozbudowy istniejącego systemu kanalizacji. System kanalizacyjny winien docelowo objąć wszystkie obszary zurbanizowane i stworzyć dogodne warunki inwestowania na terenach wskazywanych pod zabudowę. Konieczne jest objęcie siecią kanalizacyjną w pierwszej kolejności terenów w/w Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

3. Zdalaczynny system ciepłowniczy miasta, dysponujący rezerwami w ok. 50% winien wykorzystywać docelowo w głównej ciepłowni miejskiej gaz jako paliwo. System ten zmodernizowany w ostatnich la-

tach, zarówno w zakresie wytwarzania jak i dystrybucji energii cieplnej pozwolił na wyłączenie z eksploatacji szeregu uciążliwych kotłowni zlokalizowanych w śródmieściu. Zakłada się jego dalszy rozwój poprzez włączanie do sieci cieplnej kolejnych obiektów mieszkalnych, usługowych i produkcyjnych. Odbiorcy indywidualni na terenie miasta korzystać będą z różnorodnych nośników energii takich jak: gaz, olej opałowy, węgiel kamienny i koks, modernizując swe kotłownie z przechodzeniem na zastosowanie energooszczędnych systemów ogrzewania, głównie przy wykorzystaniu gazu ziemnego- w celu doprowadzenia do zmniejszenia tak zwanej niskiej emisji.

3. Układ zaopatrzenia miasta w gaz jest wystarczający z punktu widzenia podstaw jego funkcjonowania przy rozbudowie we wszystkich postulowanych kierunkach. Zaopatrzenie w gaz odbiorców na terenie miasta będzie nadal realizowane przy wykorzystaniu istniejących gazociągów wysokiego ciśnienia relacji Kowary- Wałbrzych oraz średniego ciśnienia Kamienna Góra- Czarny Bór.

4. Zakłada się utrzymanie zasilania miasta w energię elektryczną z istniejącej rozdzielni zlokalizowanej w zachodniej części miasta. Obszary wskazane pod nową zabudowę mieszkalno-usługową i produkcyjną będą wymagały budowy nowych linii średniego napięcia oraz stacji transformatorowych. W związku z tym zakłada się wybudowanie ok. dwudziestu stacji transformatorowych 20/0,4 kV oraz ok. 10 km linii kablowych 20 kV dla zasilania w/w stacji. Ponadto zakłada się likwidację linii napowietrznych 20 kV kolidujących z projektowaną zabudową.

5. Zakłada się rozbudowę istniejącej centrali telefonicznej oraz rozbudowę sieci telekomunikacyjnej na terenie miasta. Nowe tereny przewidziane w studium pod zabudowę mieszkalno-usługową należy uzbroić w sieci telekomunikacyjne.

8. ZASADY PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ I ZESTAWIENIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OBOWIĄZKIEM OPRACOWANIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Przyjęcie zasady zrównoważonego rozwoju jako podstaw strategii rozwoju całego regionu uznaje się także za podstawową zasadę służącą ukierunkowaniu długookresowej strategii rozwoju przestrzennego miasta Kamienna Góra. Wiąże się z tym przyjęcie celów polityki przestrzennej w jej obszarze obejmujących:

- rozbudowę systemu terenów chronionych i wkomponowanie przyjętych zasad ich ochrony w procesy społeczno - gospodarczego rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, z eliminacją uciążliwych wpływów na stan środowiska,
- pełną ochronę dziedzictwa kulturowego, połączoną z utrwalaniem korzystnych cech historycznie wykształconej, wartościowej struktury funkcjonalno – przestrzennej obszarów zainwestowanych miasta,
- efektywny rozwój miasta, dostosowany do zróżnicowanych przestrzennie uwarunkowań, połączony z przeprowadzeniem kompleksowej restrukturyzacji jego struktury funkcjonalno - przestrzennej,
- poprawę ładu przestrzennego oraz sprawnego funkcjonowania układu komunikacyjnego i sieci inżynierskich miasta,
- wykorzystanie szczególnego położenia miasta przy ważnym korytarzu komunikacyjnym, jednym z podstawowych, łączących Skandynawie i Polskę z południem Europy.

2. Realizacja ww. celów powinna doprowadzić do mierzalnej poprawy standardów:

- ekologicznych, związanych z poprawą stanu środowiska przyrodniczego gminy, wzmocnieniem kondycji i walorów użytkowych oraz zapewnieniem jego stabilnej równowagi,
- ładu społecznego, polegającego na powszechnej poprawie warunków życia, w tym m.in. wysokiej dostępności do usług i miejsc pracy oraz odpoczynku,
- ładu ekonomicznego, związanego z ekonomizacją kosztów utrzymania miasta, tworzeniem udogodnień dla rozwoju i działalności gospodarczej, przy minimalizacji obciążeń dla środowiska i infrastruktury,
- ładu estetyczno - funkcjonalnego, związanego z poprawą strony estetycznej i technicznej terenów mieszkaniowych, zagrodowych oraz produkcyjno-usługowych.

3. Przyjęte wyżej cele polityki przestrzennej gminy będą respektowane w ramach opracowania planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego oraz przy podejmowaniu decyzji dotyczących zagospodarowania i rozwoju przestrzennego miasta. Obejmą one także:

- prowadzenie stałego monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym,
- wprowadzenie przyjętych w studium rozwiązań jako postulatów do prac nad strategią rozwoju i planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

4. Ustalanie przeznaczenia terenów i zasad jego zagospodarowania, należące do zadań własnych władz samorządowych, będą podejmowane na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, opracowanych z uwzględnieniem przyjętych w studium zasad prowadzenia polityki przestrzennej. W przypadku braku planów, przy respektowaniu obowiązujących przepisów prawa ustalanie przeznaczenia terenów i zasad jego zagospodarowania będzie przedmiotem decyzji administracyjnych.

5. Dla uniknięcia wprowadzania zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej na tereny rolne (co dopuszczalne jest szczególnymi przepisami) wprowadza się całkowity zakaz zabudowy terenów rolnych przewidzianych do zalesienia. Podjęcie jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej dla tych terenów należy poprzedzić obowiązkowym opracowaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, m.in. uwzględniających w kompleksach:

- ul. Lubawska – Wiejska, (w obszarze obowiązującego planu),
- ul. Krzeszowska – Korczaka,
- Raszów – Antonówka, (w obszarze obowiązującego planu).

6. Dla uniknięcia wprowadzania niezorganizowanej zabudowy na tereny budowlane wskazane w studium należy jakąkolwiek działalność inwestycyjną poprzedzić opracowaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w kompleksach:

- ul. Legnicka – Wałbrzyska, (w obszarze obowiązującego planu),
- ul. Śląska – Wysoka, (dla terenów komunalnych),
- ul. Krzeszowska – Kościuszki.

Obowiązkiem sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego objęty jest także obszar położony pomiędzy ulicami: Księcia Bolka I, Kościuszki i Krzeszowską, w rejonie zalewu i jego otoczenia.

9. WNIOSKI DO STRATEGII I PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wśród zasadniczych elementów przyszłej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, które powinny być traktowane jako składowe strategii rozwoju oraz planu zagospodarowania woj. dolnośląskiego, wymienić należy:

- budowę drogi krajowej Nr 5 stanowiącej zachodnią obwodnicę miasta,
- budowę autostrady A3 lub drogi ekspresowej w jej ustalonym korytarzu,
- aktywizację Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości,
- rozwój systemu terenów chronionych w otoczeniu miasta.